

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา (ส 071) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเอกสารและงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องโดยเสนอตามลำดับดังนี้

1. ความหมายของหลักสูตร
2. ความสำคัญและองค์ประกอบเกี่ยวกับหลักสูตร
3. หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 - 3.1 ความเป็นมาของหลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา
 - 3.2 การพัฒนาหลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา
 - 3.3 โครงสร้างหลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา
4. การนำหลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเราไปใช้ในโรงเรียน
 - 4.1 การบริหารหลักสูตร
 - 4.1.1 ด้านบุคลากรครู
 - 4.1.2 ด้านสถานที่
 - 4.1.3 ด้านงบประมาณ
 - 4.1.4 ด้านการจัดเตรียมและบริการสื่อการเรียนการสอน
 - 4.1.5 ด้านการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร
 - 4.2 การจัดการเรียนการสอน
 - 4.2.1 ด้านการเตรียมการสอน
 - 4.2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 4.2.3 ด้านการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน
 - 4.2.4 ด้านการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน
 - 4.2.5 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน
5. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร
 - 5.1 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการใช้หลักสูตร
 - 5.2 บทบาทของครูผู้สอนในการใช้หลักสูตร

6. โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. ความหมายของหลักสูตร

สุมิตร คุณานุกร (2523) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง โครงการที่ประมวลความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้กับผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นการภายในหรือภายนอกโรงเรียนก็ตาม เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนด

ธำรง บัวศรี (2531) กล่าวไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา ทั้งนี้เพราะหลักสูตรชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนมีความมุ่งหมายในการให้การศึกษากับเด็กอย่างไร

เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1959) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง ความพยายามทั้งหมดของโรงเรียนในการที่จะก่อให้เกิดผลของการเรียนที่โรงเรียนพึงปรารถนา ทั้งในสถานการณ์ภายในและภายนอกโรงเรียน

ทาบา (Taba, 1962) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง แนวทางในการเตรียมพลเมืองเพื่อที่จะให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่สามารถสร้างสรรค์ผลผลิตให้แก่สังคมของเรา

โบซองป์ (Beauchamp, 1968) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง เนื้อหาวิชาที่ต้องเรียน ต้องสอน โดยมีการสร้างหลักสูตร รูปแบบของหลักสูตร ทฤษฎีหลักสูตร และแหล่งอ้างอิงพื้นฐาน

Dictionary of Education ซึ่ง คาร์เตอร์ วี กู๊ด เป็นบรรณาธิการ (Carter V. Good, ed., 1973) ได้อธิบายความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการคือ

1. หลักสูตร หมายถึง เนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษาเป็นวิชา ๆ ไป เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรศิลปศึกษา
2. หลักสูตร หมายถึง คำโครงทั่วไปของเนื้อหาหรือสิ่งเฉพาะที่จะให้ผู้เรียน ได้เรียนเพื่อมีความรู้ขั้นต้นและศึกษาต่อในทางอาชีพต่อไป

3. หลักสูตร หมายถึง กลุ่มวิชาและมวลประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนซึ่งเป็นเนื้อหาวิชาและประสบการณ์อีกส่วนหนึ่ง

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวถึงหลักสูตรพอจะสรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดให้กับพลเมืองทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน และเป็นแนวทางในการพัฒนาพลเมืองให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม

2 ความสำคัญและองค์ประกอบของหลักสูตร

2.1 ความสำคัญของหลักสูตร

การศึกษาถือว่าหลักสูตรเป็นเรื่องที่สำคัญเพราะหลักสูตรจะกำหนดทิศทางของการศึกษาในการที่จะให้ความรู้ถ่ายทอดวัฒนธรรม เสริมสร้างทักษะ ปลูกฝังเจตคติ ค่านิยมและเสริมสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียนในทุกๆ ด้าน ซึ่งมีนักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

สันต์ ธรรมบำรุง (2527) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ 9 ประการคือ

1. หลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติงานของครูเพราะหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลไว้เป็นแนวทาง
2. หลักสูตรเป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอน เป็นบัญญัติของรัฐบาลเพื่อให้บุคคลที่ทำการสอนนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาชาติ
3. หลักสูตรเป็นเอกสารของทางราชการ เป็นบัญญัติของทางรัฐบาล เพื่อให้บุคคลที่ทำการเกี่ยวข้องกับการศึกษาปฏิบัติตาม
4. หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ และยังเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ ของการศึกษาของรัฐให้แก่สถานศึกษาด้วย
5. หลักสูตรเป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษาที่จะอำนวยความสะดวกและควบคุมดูแลติดตามผลให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลด้วย
6. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญของงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
7. หลักสูตรกำหนดลักษณะรูปร่างของสังคมในอนาคตได้ว่าจะเป็นไปได้ในรูปแบบใด

8. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤตินี้จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม อันเป็นการพัฒนากำลัง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้ผล

9. หลักสูตรจะเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความจริงของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการ พัฒนาคคน ประเทศใดจัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ทนต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลง ย่อมได้กำลังคนที่มีประสิทธิภาพสูง

จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช (2536) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรว่า หลักสูตร คือหัวใจของการศึกษา เป็นจุดเริ่มต้น เป็นศูนย์กลาง และกรอบของการศึกษา

จากแนวคิดของนักวิชาการพอที่จะสรุปถึงความสำคัญของหลักสูตรได้ว่า หลักสูตรเป็นแกนกลางของการศึกษาที่เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เยาวชนอย่างมีเป้าหมาย

2.2 องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตรนับว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ความหมายของหลักสูตรสมบูรณ์และเห็นโครงสร้างของหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติซึ่งมีนักการศึกษา กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้

ทาบา (Taba, 1962) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมี 4 ประการ คือ

1. วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะวิชาซึ่งเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนว่าความมุ่งหมายนั้นต้องการให้ผู้เรียนเป็นอย่างไร

2. เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงแต่ละวิชา ซึ่งเป็นสาระความรู้และประสบการณ์ในการแสวงหาความรู้ของผู้เรียน

3. กระบวนการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นการแปลงวัตถุประสงค์หลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนเนื้อหาวิชาตามที่หลักสูตรกำหนดด้วยวิธีสอนแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลตามเป้าหมาย

4. การประเมินผลการสอนตามหลักสูตร เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติและประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน

โบของปี (Beauchamp, 1968) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของหลักสูตรในแง่ของระบบไว้
ดังนี้คือ

1. ระบบของเนื้อหาวิชา
2. ระบบการเรียนการสอน
3. ระบบของการประเมินผล

กรมวิชาการ (2522) กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตร
มี 8 ประการ ได้แก่ จุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง จุดประสงค์การเรียนรู้ (แต่ละรายวิชา)
เนื้อหารายวิชา สื่อการเรียน วิธีสอน การประเมินผล

จากแนวคิดของนักการศึกษาและหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องหลักสูตรที่ใช้จัดการเรียน
การสอนพบว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ต้องประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระ
การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผล

3 หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

3.1 ความเป็นมาและความสำคัญของวิชาท้องถิ่นของเรา

กรมวิชาการ (2532) ได้กล่าวถึง หลักสูตรที่ต้องการให้ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอน
ต้นได้มีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น ได้เริ่มปรากฏในหลักการและจุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษา
ตอนต้น พุทธศักราช 2521 โดยเน้นการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพในท้องถิ่น แต่เมื่อพิจารณาถึงโครง-
สร้างของเนื้อหาในหลักสูตรพบว่า โครงสร้างของเนื้อหาไม่มีส่วนที่เอื้อต่อการจัดการให้ผู้เรียนรัก
และผูกพันกับท้องถิ่น และจากการวิจัยสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรมัธยม-
ศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 พบว่า การจัดรายวิชาบางวิชายังไม่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
นักเรียนมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอในการดำรงชีวิต ยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมใน
ชุมชนและ กรมวิชาการ (2535) ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521
เป็นหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง 2533 ซึ่งในการปรับปรุงหลักสูตรในครั้งนี้ได้เปิด
โอกาสให้ท้องถิ่นมีบทบาทที่ชัดเจนในการร่วมพัฒนาหลักสูตรมากขึ้นโดยได้ระบุไว้ในแนวดำเนิน
การใช้หลักสูตรว่า “ให้ท้องถิ่นปรับรายละเอียดเนื้อหาของรายวิชาให้สอดคล้องกับสภาพและ
ความต้องการของท้องถิ่นและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์งาน” จากแนวดำเนินการที่
ระบุไว้ดังกล่าวข้างต้นทำให้มองเห็นภาพได้อย่างชัดเจนว่าท้องถิ่นมีบทบาทเชิงวิชาการเกี่ยวกับการ

พัฒนาหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับ สภาพที่เป็นจริงในห้อง
 ถิ่นของตน สามารถนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนตามความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

หลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 จึงได้กำหนดให้
 วิชาท้องถิ่นของเราเป็นวิชาบังคับเลือกในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา (กรมวิชาการ, 2535) ดังมีจุด
 ประสงค์ต่อไปนี้

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อม
 พัฒนาการทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยและ
 หลักธรรมของศาสนา
2. เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่
 เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องและปรับตัวให้เข้ากับ
 สภาพแวดล้อมได้
3. เพื่อให้ตระหนักในคุณค่าของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ มรดกทางวัฒนธรรม
 ยึดมั่นในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย หลักธรรมและคุณธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ รักและผูกพัน
 กับท้องถิ่นและประเทศชาติ มีความภูมิใจในความเป็นไทยและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
4. เพื่อให้สามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมี
 พระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเสริมสร้างศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวด-
 ล้อมในชุมชน

จากการวิเคราะห์จุดประสงค์ของกลุ่มวิชาสังคมศึกษาพบว่า รายวิชาท้องถิ่นของเรา
 เป็นรายวิชาที่ตอบสนองต่อจุดประสงค์ของกลุ่มวิชาสังคมศึกษาและตอบสนองความต้องการของ
 ท้องถิ่นโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม
 และวัฒนธรรมที่มีต่อการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจ รักและผูกพันกับท้องถิ่น
 ของตน ร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่น เห็นแนวทางแก้ปัญหา
 และพัฒนาท้องถิ่นโดยเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เห็นความจำเป็นและร่วมมือกันแก้ปัญหา
 และพัฒนาท้องถิ่นของตน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการ จุดหมายและแนวดำเนินการของหลักสูตรใน
 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (กรมวิชาการ, 2535)

3.2 การพัฒนาหลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา

วิชาท้องถิ่นของเราเป็นรายวิชาที่จัดตามความต้องการของท้องถิ่นหรือเป็นหลักสูตร
 ท้องถิ่น ซึ่งครูผู้สอนจะต้องนำหลักสูตรแม่บทมาจัดทำหรือปรับให้เหมาะสมที่จะใช้ในท้องถิ่น
 คือ ให้สัมพันธ์และสอดคล้องกับชีวิตในท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ (2536) ได้

อธิบายถึงการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มวิชาสังคมศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมที่เหมาะสมกับสภาพและความเป็นไปของท้องถิ่น เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของหลักสูตร โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงหัวข้อเนื้อหาและคาบเวลาเรียนตามที่กำหนดไว้ในคำอธิบาย หรือคำอธิบายรายวิชาในหลักสูตรแม่บท การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้ท้องถิ่นสามารถจัดทำได้ในรายวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรีทุกรายวิชา
2. ปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาสาระจากหัวข้อที่กำหนดไว้ในคำอธิบายรายวิชาในหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยไม่ทำให้จุดประสงค์และคาบเวลาเรียนเปลี่ยนไปจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บท การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้ท้องถิ่นสามารถลดหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาจากหัวข้อที่กำหนดไว้ในวิชาบังคับเลือกหรือวิชาเลือกเสรีทั้งนี้ท้องถิ่นอาจเลือกใช้ ปรับปรุง เพิ่มเติมหรือตัดตอนเนื้อหาในสื่อต่างๆ หรือจัดทำสื่อขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร
3. จัดทำรายวิชาขึ้นมาใหม่ โดยกำหนดเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและสอดคล้องกับจุดประสงค์ของกลุ่มประสบการณ์ กลุ่มวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บท การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้ท้องถิ่นสามารถจัดทำรายวิชาใหม่ได้ในเฉพาะส่วนที่เป็นวิชาบังคับเลือกและวิชาเลือกเสรี ทั้งนี้รายวิชาที่จัดทำขึ้นมาใหม่นี้จะต้องไม่มีเนื้อหาซ้ำซ้อนกับเนื้อหาวิชาหรือรายวิชาที่มีอยู่แล้วในหลักสูตรแม่บทอันได้แก่ วิชาบังคับแกน บังคับเลือก และเลือกเสรี
4. จัดทำหนังสือเรียน คู่มือครู หนังสือเสริมประสบการณ์ แบบฝึกหัด หรือเอกสารประกอบการเรียนการสอน แผนการสอน ฯลฯ ขึ้นใหม่ โดยให้มีรายละเอียดเนื้อหาเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นและสอดคล้องกับจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรที่มีอยู่แล้วหรือที่จัดเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่

ในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะข้อ 1 และข้อ 2 นั้นท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้เองได้ทันที โดยเฉพาะข้อ 2 นั้น อาจมีขั้นตอนการดำเนินงานในเชิงวิชาการเกี่ยวกับความสำรวจความต้องการของคนในท้องถิ่น ส่วนการจัดทำในลักษณะที่ 3 คือการจัดทำรายวิชาใหม่จะต้องพิจารณาในประเด็นที่สำคัญๆ เกี่ยวกับลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่นโดยเฉพาะ

3.2.1 หลักการในการปรับปรุงหลักสูตร

ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ (2537) ได้อธิบายถึงหลักการและแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรในกลุ่ม วิชาสังคมศึกษาไว้ดังนี้

1. กำหนดให้หลักสูตรเป็นตัวนำให้การเรียนการสอนมุ่งเน้นกระบวนการทางด้านความคิดและการปฏิบัติ หนังสือเป็นเพียงส่วนประกอบ
2. กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและรายวิชา ให้กระชับชัดเจนเห็นแนวทางปฏิบัติ จัดกระบวนการเรียนการสอนให้บรรลุผลได้
3. ปรับ - ลด และบูรณาการเนื้อหาสาระ ให้มีคุณประโยชน์ที่แท้จริงต่อการพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน
4. ส่งเสริมให้หน่วยงาน เขตการศึกษา จังหวัด โรงเรียน ครู อาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิ ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและทำหลักสูตรท้องถิ่นได้เอง
5. ปรับโครงสร้างหลักสูตรให้ยืดหยุ่น สามารถนำไปใช้ได้ตามนโยบายของการพัฒนา และพื้นที่ต่างๆ ตามเป้าหมายของการพัฒนา ตลอดจนตามความต้องการของแต่ละท้องถิ่น

3.2.2 แนวทางการปรับปรุงหลักสูตร

1. ปรับปรุงจุดหมายของหลักสูตรให้กระชับ ชัดเจน เสนอเฉพาะจุดเด่นและจุดเน้นที่สำคัญ ทั้งนี้เพราะหลักสูตรเดิมมีความหลากหลาย เนื้อหาแตกข้อย่อยกระจายออกไปมาก ครูจึงใช้การสอนแบบบรรยายเพื่อให้สอนได้ทันตามกำหนดเวลา ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดการเรียนรู้และเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง
2. ตัดทอนเนื้อหาสาระที่ซ้ำซ้อน ยุ่งยากเกินความจำเป็นออกไป เพื่อเปิดโอกาสให้ครูใช้กิจกรรมต่างๆ ในการเรียนรู้ของเด็กมากกว่าการใช้เนื้อหาที่ซ้ำซ้อน
3. เน้นกระบวนการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ให้ครูรู้ว่าการสอนให้เด็กรู้เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ โดยเด็กได้ปฏิบัติจนเกิดแนวคิดและความรู้
4. เปิดโอกาสและส่งเสริมให้ท้องถิ่นปรับปรุงและสร้างเนื้อหาสาระและรายวิชาให้สอดคล้องและเกื้อกูลต่อการพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจและสังคมของแต่ละท้องถิ่น โดยการลดจำนวนวิชาบังคับแกนลง ให้มีคาบของวิชาบังคับเลือกและเลือกเสรีมากขึ้น ท้องถิ่นอาจดำเนินการโดยพิจารณาปรับปรุงจากหลักสูตรของกรมวิชาการ หรือทำขึ้นใหม่ แต่ทั้งนี้ต้องให้มีความสอดคล้องและเกื้อกูลให้เหมาะสมกับท้องถิ่น การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและชีวิต
5. เปิดโอกาสและส่งเสริมให้โรงเรียนบริหารหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นในการพัฒนาคน

3.2.3 ขั้นตอนการปรับหลักสูตร

ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ (2537) ได้กำหนดขั้นตอนการปรับหลักสูตรวิชา
ท้องถิ่นของเราเพื่อให้สอดคล้องกับท้องถิ่นไว้ 4 ประการดังนี้

1. ศึกษา วิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและคาบเวลาที่กำหนดไว้ในคำอธิบาย
รายวิชาและละรายวิชาในโครงสร้างหลักสูตรแม่บท
2. กำหนดรายละเอียดของเนื้อหาที่จะลด/เพิ่ม ปรับจากประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์
คำอธิบายรายวิชา
3. นำรายละเอียดที่ได้จากการวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาไปปรับเข้าในโครงสร้างของ
ขอบเขตของเนื้อหาในแต่ละรายวิชา แล้วจัดทำสื่อขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของ
หลักสูตร เช่น หนังสือเรียน คู่มือครู หนังสืออ่านเพิ่มเติม ฯลฯ
4. พิจารณาปรับแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่ได้
จัดทำขึ้นใหม่

3.3 โครงสร้างหลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา

ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ (2537) ได้กำหนดวิชาท้องถิ่นของเราเป็นวิชาบังคับ
เลือกซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานที่เสริมวิชาบังคับแกนของกลุ่มวิชาสังคมศึกษาในส่วนที่ต้องการให้สอดคล้อง
กับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียน ลักษณะของวิชาบังคับเลือกนี้จะมีทั้งเนื้อหา
ที่บูรณาการและเป็นเนื้อหาเฉพาะเรื่อง ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่ง
ขึ้นจากวิชาบังคับแกนมีจำนวน 3 รายวิชา 3 หน่วยการเรียนรู้ดังนี้

ส 071 ท้องถิ่นของเรา 1	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ส 072 ท้องถิ่นของเรา 2	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้
ส 073 ท้องถิ่นของเรา 3	2 คาบ/สัปดาห์/ภาค	1 หน่วยการเรียนรู้

3.3.1 คำอธิบายรายวิชาท้องถิ่นของเรา 1 (ส 071)

กรมวิชาการ (2535) ได้ระบุคำอธิบายรายวิชาท้องถิ่นของเรา 1 (ส 071) ไว้ดังนี้
ศึกษาสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นและอาณาจักรโบราณที่
เกี่ยวข้อง ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะพื้นบ้าน บุคคลสำคัญในท้องถิ่นและการดำเนินชีวิต

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรมที่มีต่อการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจ รักและผูกพันกับท้องถิ่นของตนร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

3.3.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาวิชาท้องถิ่นของเรา 1 (ส 071)

ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ (2539) ได้ศึกษา วิเคราะห์สิ่งที่หลักสูตรกำหนดไว้ในคำอธิบายรายวิชาท้องถิ่นของเรา 1 (ส 071) ไว้ดังนี้

กิจกรรม	ขอบข่ายเนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้
- ศึกษา	- สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น - ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นและอาณาจักรโบราณที่เกี่ยวข้อง - ขนบธรรมเนียมประเพณี - ศิลปพื้นบ้าน - บุคคลสำคัญในท้องถิ่น - การดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น	เพื่อให้ผู้เรียน - มีความเข้าใจสภาพและประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น - มีความเข้าใจถึงอิทธิพลของสภาพแวดล้อมและอิทธิพลของขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ที่มีต่อวิถีชีวิตในท้องถิ่น - มีความรัก ผูกพัน และภาคภูมิใจในท้องถิ่น - ร่วมมืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมของท้องถิ่น

การดำเนินการต่อเนื่องจากการวิเคราะห์เนื้อหาจากคำอธิบายรายวิชา โรงเรียนต้องนำผลการวิเคราะห์ที่หลักสูตรกำหนดไว้ให้ในแต่ละหัวข้อควรมีการเพิ่มเติมอะไรอีกบ้างทั้งนี้โดยพิจารณาตามความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นและคาบเวลาที่มีอยู่

ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ (2539) ได้วิเคราะห์เนื้อหาจากคำอธิบายรายวิชาท้องถิ่นของเรา 1 (ส 071) ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีหัวข้อ ขอบข่ายเนื้อหาที่หลักสูตรกำหนด โรงเรียนสามารถจะนำไปพิจารณากำหนดรายละเอียดเพิ่มเติมได้อีกดังนี้

1. สภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์ของจังหวัด
 - 1.1 ที่ตั้ง / อาณาเขต
 - 1.2 ลักษณะภูมิอากาศ
 - 1.3 ลักษณะภูมิประเทศ
 - 1.4 ทรัพยากรธรรมชาติ
 - 1.5 สภาพแวดล้อม

ฯลฯ
2. ประวัติความเป็นมา / อาณาจักรโบราณที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1 นิทาน
 - 2.2 ประวัติชนชาติ / เมือง
 - 2.3 โบราณสถาน โบราณวัตถุ
 - 2.4 อนุสรณ์สถาน

ฯลฯ
3. ขนบธรรมเนียมประเพณี
 - 3.1 ประเพณีทางศาสนา
 - 3.2 ประเพณีเกี่ยวกับวันสำคัญ
 - 3.3 การละเล่นของพื้นเมือง
 - 3.4 วิถีชีวิตและความเป็นอยู่

ฯลฯ
4. ศิลปพื้นบ้าน
 - 4.1 งานประดิษฐ์
 - 4.2 งานปั้น
 - 4.3 งานแกะสลัก
 - 4.4 งานจักรสาน
 - 4.5 งานถักทอ / เย็บปัก

ฯลฯ
5. บุคคลสำคัญของท้องถิ่น
 - 5.1 บุคคลสำคัญในอดีตและผลงาน
 - 5.2 บุคคลสำคัญในปัจจุบันและผลงาน
 - 5.3 ปราชญ์ ผู้นำท้องถิ่น

ฯลฯ

6. การดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น

6.1 การประกอบอาชีพ

6.2 คตินิยม / วิถีชีวิต

ฯลฯ

การปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาจากหัวข้อที่กำหนดไว้ในคำอธิบายรายวิชา ในหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น (กรมวิชาการ, 2537) ได้เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นสามารถดำเนินการปรับรายละเอียดของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นได้เลย โดยให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชาที่กำหนดไว้ในลักษณะของความคิดรวบยอด รวมทั้งสามารถปรับปรุง เพิ่มเติมหรือจัดทำสื่อการเรียนการสอนสำหรับแต่ละรายวิชาขึ้นเอง ได้โดยให้สอดคล้อง กับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นของตนโดยเฉพาะซึ่งโรงเรียนหรือท้องถิ่นสามารถนำไปจัดทำสื่อการเรียน จัดกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับท้องถิ่น

4. การนำหลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเราไปใช้ในโรงเรียน

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยเฉพาะครูผู้สอนนับว่าเป็นหัวใจของการนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนด ความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ได้นักการศึกษาและนักวิชาการให้ความหมายไว้ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ต้องประกอบด้วยกิจกรรม 4 ประการดังนี้

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน คือการจัดทำวัสดุหลักสูตร ได้แก่ เอกสารหลักสูตร และอุปกรณ์การสอนที่จำเป็นที่จะต้องใช้ประกอบการเรียนการสอน
2. ผู้บริหารจัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคลากร วัสดุหลักสูตรและบริการต่างๆ เริ่มตั้งแต่ การอบรมครูผู้สอนและบุคลากรฝ่ายบริหารหลักสูตร จัดห้องสมุด ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการและสื่อการเรียนการสอนทุกชนิด รวมทั้งจัดงบประมาณสนับสนุนการบริหารหลักสูตร
3. การสอน เป็นหน้าที่ของครูประจำการทั่วไปที่จะต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอน ให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
4. การประเมินผล ได้แก่การประเมินผลกรนำหลักสูตรไปใช้ ประเมินเอกสารหลักสูตร ประเมินโครงการและประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

สุมิตร คุณานุกร (2523) กล่าวถึง การนำหลักสูตรไปใช้ คือ การที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูนำเอาโครงการของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มไปปฏิบัติให้เกิดผล ขั้นตอนนี้รวมถึงการบริหารงานด้านวิชาการเพื่ออำนวยความสะดวกและนักเรียนสามารถสอนและเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

สงัด อุทรานันท์ (2527) กล่าวถึงการนำหลักสูตรจะมีงานหลักอยู่ 3 ลักษณะคือ งานการบริหารและบริการหลักสูตร งานดำเนินการจัดการเรียนการสอน งานสนับสนุนและส่งเสริมการนำหลักสูตร

วิชัย ดิสสระ (2535) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้จะมีประสิทธิภาพมากน้อยแค่ไหน นั้นขึ้นอยู่กับ การเตรียมครู บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน และการสอนของครู

โบซองป์ (Beauchamp, 1975) กล่าวถึง การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การนำหลักสูตรไปใช้เป็นกระบวนการในการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ครูได้พัฒนาการเรียนการสอน

จันดรา (Chandra, 1977) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การทดลองใช้ เนื้อหาวิชา วิธีการสอน เทคนิคในการประเมินผล การใช้อุปกรณ์การสอน แบบเรียนและทรัพยากรต่างๆ ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน

จากความหมายของนักการศึกษาที่กล่าวถึงความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้นั้นพอสรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัตินั้นมีกระบวนการที่สำคัญได้แก่ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา 1 (ส 071) เป็นรายวิชาใหม่ที่กรมวิชาการได้กำหนดให้เป็นวิชาบังคับเลือกของกลุ่มวิชาสังคมศึกษา เป็นหลักสูตรที่กรมวิชาการได้เปิดโอกาสให้โรงเรียนปรับหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่นการนำหลักสูตรไปใช้จึงเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งในการนำหลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรานั้นผู้บริหารและครูในฐานะที่เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำหลักสูตรไปใช้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจึงได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

4.1 การบริหารหลักสูตร

การบริหารหลักสูตรเป็นกระบวนการดำเนินการเพื่อจัดเตรียมและจัดปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสูตรใหม่ให้บรรลุจุดประสงค์ของโดยดำเนินการในด้านต่อไปนี้

4.1.1 ด้านบุคลากรครู

ครูผู้สอนนับว่ามีบทบาทที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้การเตรียมบุคลากรในการใช้หลักสูตรจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเรา เนื่องจากเป็นหลักสูตรรายวิชาใหม่ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรได้ดำเนินการเตรียมบุคลากรให้พร้อมในการใช้หลักสูตร

กรมวิชาการ (2535) ได้กล่าวว่า การที่จะให้การเรียนการสอนบรรลุสู่เป้าหมายของหลักสูตรโรงเรียนควรได้เตรียมครูก่อนเข้าชั้นดังนี้

1. จัดประชุมชี้แจงหลักสูตร
2. จัดสัมมนาให้ความรู้ทางวิชาการ
3. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ
4. จัดให้มีการสาธิตการสอน
5. จัดศึกษานอกสถานที่
6. รวบรวมอุปกรณ์ และแหล่งวิชาการ

สัจด์ อุทรานันท์ (2528) ได้กล่าวว่า การเตรียมบุคลากร เป็นงานที่มีความสำคัญมาก ก่อนที่จะนำหลักสูตรใดไปใช้ควรจะได้มีการให้ความรู้หรือชี้แจงให้ผู้ที่จะใช้หลักสูตรมีความเข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรที่ได้จัดทำขึ้น การเตรียมบุคลากรเพื่อการใช้หลักสูตรใหม่สามารถดำเนินการได้หลายวิธีเช่น การประชุมชี้แจง การอบรมประชุมสัมมนา การเผยแพร่ทางเอกสาร ผู้บริหารโรงเรียนสามารถดำเนินการจัดเตรียมบุคลากรโดยการส่งครูเข้ารับการอบรมฝึกอบรม ซึ่งจัดโดยหน่วยงานต่างๆ และบางครั้งทางโรงเรียนอาจจัดให้มีการประชุม หรือฝึกอบรม ภายในในกลุ่มโรงเรียนหรือโรงเรียนของตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้ครูได้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรและสามารถดำเนินการใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้อง

4.1.2 ด้านอาคารสถานที่

สถานที่และอุปกรณ์ เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ปริญญา อังสุสิงห์ (2521) ได้กล่าวว่า การพิจารณาในด้านองค์ประกอบของอาคารสถานที่ ควรพิจารณาในด้านความเพียงพอ และความเหมาะสมของสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรม เช่น การจัดกิจกรรมได้ง่ายเมื่อมีการดัดแปลง ความปลอดภัยของสถานที่ อาคารมีความมั่นคง สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม มีความสะดวกในการเดินทางของนักเรียน ความยืดหยุ่นของสถานที่ สามารถจัดกิจกรรมได้หลายอย่าง

กรมสามัญศึกษา (2534) กล่าวถึง การเตรียมการด้านสถานที่ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่า โรงเรียนควรให้การสนับสนุนด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์เพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมได้หลากหลายตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียน ซึ่งโรงเรียนสามารถดำเนินการได้ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอนที่ต้องการจัดกิจกรรม
2. กำหนดตารางการใช้อาคารสถานที่
3. จัดระบบการใช้อุปกรณ์

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้กล่าวว่า การเตรียมอาคารสถานที่สำหรับการใช้หลักสูตร ได้ยึดเป้าหมาย และหลักการของหลักสูตร ตลอดจนจุดเน้นต่างๆ ดังนี้

1. จัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้สะอาด สวยงามอยู่เสมอ
2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการทำกิจกรรมร่วมกัน
3. จัดห้องสมุด มุมหนังสือหรือแหล่งวิชาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน
4. เตรียมสถานที่สำหรับการฝึกฝนและออกกำลังกายของนักเรียน
5. จัดป้ายนิเทศสำหรับโรงเรียน ห้องเรียนให้อยู่ในสภาพปัจจุบันและใช้ประโยชน์

ได้เป็นอย่างดี

ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนวิชาท้องถิ่นของเราควรมีการเตรียมการใช้หลักสูตร โดยการคำนึงถึงการเตรียมสถานที่ในการใช้หลักสูตร ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนเช่นสถานที่

ที่ใช้ทัศนศึกษา สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติในท้องถิ่น ควรมี การติดต่อ ประสานงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ เพื่อความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ สอดคล้องและบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตร

4.1.3 ด้านงบประมาณ

กรมสามัญศึกษา (2533) ได้กล่าวถึงการบริหารงบประมาณไว้ว่า หมายถึง การจัดทำ งบประมาณ การเงิน การวางแผนหรือโครงการใช้จ่ายเงิน การทำบัญชี ตลอดจนการควบคุมดูแล การใช้จ่ายเงินอย่างรอบคอบและรัดกุม และวิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) ได้กล่าวถึงการวางแผนเพื่อ ใช้ในการจัดงบประมาณเพื่อให้หลักสูตรใหม่ไว้ว่าจะต้องมีการปฏิบัติและกำหนดในแผนและใน ระเบียบนโยบาย ในการดำเนินการด้านจัดสรรงบประมาณของผู้บริหารโรงเรียน

กุศล อิศดุลย์ (2537) ได้กล่าวถึงการจัดสรรงบประมาณควรจัดให้สอดคล้องกับการวางแผนในด้านต่อไปนี้

1. การวางแผนการใช้งบประมาณร่วมกันกับคณะครู
2. อาศัยข้อมูลในการตัดสินใจ
3. การจัดสรรงบประมาณต้องยึดหลักความสำคัญของงานและความจำเป็น
4. ผู้บริหารต้องร่วมมือกับชุมชนเพื่อขอความช่วยเหลืองบประมาณในการสนับสนุน

โรงเรียน

การจัดงบประมาณส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสูตรนั้นสิ่งที่ควรคำนึงได้แก่

1. วัตถุประสงค์
2. การใช้งบประมาณถูกต้อง เป็นจริง
3. ประโยชน์แก่ผู้เรียน
4. การใช้งบประมาณมากเกินไป
5. การการเบิกจ่ายงบประมาณต้องสะดวก รวดเร็วทันกำหนด

การจัดเตรียมและจัดสรรงบประมาณนับว่ามีความสำคัญต่อการใช้หลักสูตร

เพราะถ้าหากขาดแคลนในด้านงบประมาณในการดำเนินการ หรือผู้บริหารขาดการประสานงาน กับแหล่งเงินทุนต่างๆ เช่นสถานประกอบการในชุมชน และหน่วยราชการในชุมชนเพื่อขอความ

ช่วยเหลือในด้านการสนับสนุนงบประมาณ ซึ่งถ้าหากขาดการสนับสนุนในส่วนนี้แล้ว การใช้หลักสูตรก็ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด

4.1.4 การเตรียมและบริการสื่อการเรียนการสอน

การเรียนการสอนจะประสบผลสำเร็จได้ตามความมุ่งหมายหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญหลายอย่างแต่เครื่องมือที่จะช่วยให้ครูถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนให้บรรลุเป้าหมายได้เร็วขึ้นและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้แก่สื่อการเรียนการสอน ซึ่งในปัจจุบันนับว่ามีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการเรียนการสอน การเตรียมสื่อและบริการสื่อการเรียนการสอน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนต้องจัดดำเนินการเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการสอนให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำทางวิชาการของโรงเรียน จึงต้องปฏิบัติหน้าที่ ในฐานะผู้นำในการใช้สื่อการเรียนการสอนภายในโรงเรียน ซึ่งบทบาทผู้นำในการใช้สื่อการเรียนการสอนนี้

อิริกสัน (Erickson, 1968) ได้กล่าวถึงผู้บริหารโรงเรียนในการจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้กำหนดนโยบายและแนวทางในการจัดหา การใช้และการบำรุงรักษาสื่อ ตลอดจนมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ
2. ผู้บริหารจะต้องพยายามช่วยเหลือครูให้สามารถนำสื่อการสอนมาใช้ประกอบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยใช้กระบวนการนิเทศการศึกษา
3. ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการสอน สามารถให้คำแนะนำเผยแพร่หรือสร้างสรรค์สื่อการสอน เพื่อนำมาใช้ในโรงเรียนได้
4. ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับวิธีใช้ และรู้ถึงประสิทธิภาพของสื่อการสอนแต่ละชนิด และไม่จำเป็นจะต้องเป็นช่างทำหน้าที่แก้ไขบำรุงรักษาสื่อ แต่ควรมีความรู้ไว้เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารสื่อการเรียนการสอนภายในโรงเรียน

กิติมา ปรีดีดิติก (2532) ได้แนะนำแนวทางในการจัดสื่อการสอนแก่ผู้บริหารโรงเรียนว่าควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ควรจัดตั้งศูนย์บริการสื่อการเรียนการสอนเพื่อช่วยในการจัดหาและให้ความสะดวกในการใช้
2. แบ่งแยกสื่อเป็นประเภท ๆ และเป็นรายวิชาในการใช้
3. จัดหาสื่อที่ทันสมัยและปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ใช้ได้

4. สำรวจ วิเคราะห์ความต้องการสื่อการสอนของรายวิชา
5. ฝึกอบรมครูให้มีความรู้ให้มีความรู้ ทักษะการใช้ รักษาและซ่อมแซม
6. กระตุ้นให้ครูและนักเรียนสนใจการใช้สื่อเพื่อการเรียนการสอน
7. สถานที่ควรจัดให้เพียงพอกับประเภทของสื่อ
8. ควรจะมีสื่อที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์และวิธีการจัดเตรียมไว้
9. ควรมีบุคลากรเพื่อรับผิดชอบในการจัดและบริการให้มีประสิทธิภาพ
10. จัดสอนให้รู้จักทำสื่อการสอนประเภทสื่อที่สามารถทำขึ้นเองได้

4.1.5 การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร

สมบัติ จันทเกษม (2524) ได้ให้ความหมายการนิเทศว่า หมายถึง การให้ความช่วยเหลือ แนะนำหรือปรับปรุง ดังนั้นการนิเทศการใช้หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา จึงหมายถึงการแนะนำ ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนวิชาท้องถิ่นของเรา และจุดมุ่งหมายของการติดตามคือ การติดตามผลการใช้หลักสูตร เพื่อติดตาม ดูแลและช่วยเหลือสนับสนุนให้การใช้หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเราดำเนินด้วยความเรียบร้อย รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการใช้หลักสูตร เพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดระบบการนิเทศติดตามผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรมวิชาการ (2533) ได้เสนอแนวทาง วิธีการ และกิจกรรมการ พัฒนางานด้านการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรสำหรับผู้บริหารโรงเรียนในการนิเทศบุคลากรครูในโรงเรียน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ตระหนักว่าต้องมีการพัฒนา
2. วิเคราะห์หาจุดที่จะต้องพัฒนา
3. หาวิธีการใหม่ๆ ในการพัฒนา
4. ดำเนินการพัฒนา
5. ประเมินผลการพัฒนา
6. สร้างความภูมิใจในผลงาน

การนิเทศติดตามผลเป็นกระบวนการที่ส่งเสริม ติดตาม แนะนำ พัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตรงตามหลักจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

4.2 การจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนในการดำเนินการสอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรซึ่งประกอบด้วยกำเนินการในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

4.2.1 การเตรียมการสอน

การเตรียมการสอนของครู หรือการวางแผนล่วงหน้าของครูผู้สอน ซึ่งไพฑูริย์ สินลารัตน์ (2524) ได้ให้ความหมายของการวางแผนการสอนว่า คือกิจกรรมในการคิดและทำของครูก่อนเริ่มดำเนินการสอนวิชาใดวิชาหนึ่ง ซึ่งโดยทั่วไปประกอบด้วยกำเนินการกำหนดจุดมุ่งหมาย การคัดเลือกเนื้อหา การกำเนินการกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียน และการประเมินผล

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2526) ได้ให้ความหมายของการวางแผนการสอนว่า หมายถึง การเตรียมการสอนล่วงหน้าก่อนสอนโดยใช้ข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้จากการดำเนินงานตามที่จัดระบบการสอนไว้แล้วนำข้อมูลมากำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่ครูและนักเรียนปฏิบัติไว้ล่วงหน้าเพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ครูผู้สอนวิชาท้องถิ่นของเรา จะต้องมีการจัดทำอย่างรอบคอบเพื่อผลในการนำไปปฏิบัติ

ริชชีย์ (Richey ,1973) กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนการสอน พอสรุปได้ดังนี้

1. การวางแผนการสอนเป็นกระบวนการเรียนรู้โดยต่อเนื่องช่วยให้เกิดการบูรณาการของเนื้อหา
2. การวางแผนการสอนเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการสอนที่ดี เพราะการวางแผนการสอนเป็นการเลือกตัดสินใจเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุด
3. การวางแผนการสอนทำให้ครูเข้าใจถึงจุดประสงค์ในการเรียนการสอนอย่างชัดเจน และสามารถ จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนได้เป็นอย่างดี
4. การวางแผนการสอนทำให้ครูทราบเจตคติ และความรู้พื้นฐานของนักเรียน ทำให้สามารถเลือกวิธีสอนและประเมินผลได้ถูกต้องตรงกับความสนใจของนักเรียน
5. การวางแผนการสอนจะทำให้การเรียนการสอนดำเนินอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย

เดวิส (Davies, 1981) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการวางแผนการสอนไว้ 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1

1. เลือกเนื้อหาของบทเรียน
2. รวบรวมสื่ออุปกรณ์และตัวอย่าง
3. ตกลงและเลือกเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของบทเรียน
4. ปลุกฝังนักเรียนให้เกิดความรู้และความศรัทธา
5. เลือกสื่อเพื่อสรุปบทเรียน

ขั้นที่ 2

1. กำหนดวิธีสอนที่มีส่วนสัมพันธ์กับเนื้อหา
2. เตรียมอุปกรณ์และลำดับความสัมพันธ์ของเหตุผล
3. เลือกกิจกรรมการเรียนรู้และประสบการณ์
4. ตัดสินใจเลือกการประเมินผล

ขั้นที่ 3

1. เขียนแผนการสอนตามที่กำหนดไว้
2. เตรียมเครื่องมือในชั้น เช่น ใสตทัศน์อุปกรณ์
3. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนการสอน
4. เตรียมห้องเรียนและจัดรูปแบบการสอน

การเตรียมการสอนในด้านการจัดทำแผนการสอน การเตรียมสื่อการเรียนการสอน วิธีการวัดผลประเมินผลจะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีจุดหมาย

กรมวิชาการ (2536) ได้กล่าวถึงการเตรียมการสอนของครูว่ามี 2 ลักษณะดังนี้

1. การเตรียมตัวในระยะยาวหรือเตรียมตัวโดยทั่วไป ซึ่งครูจะต้องเตรียมในการศึกษาถึงหลักสูตร การศึกษาเอกสารอื่น ๆ ที่ประกอบเป็นตัวหลักสูตร เช่น แผนการสอน คู่มือครู หนังสือเรียน แบบฝึกหัด ตลอดจนสื่อการเรียนการสอนอื่นๆ และตลอดทั้งการศึกษาวิธีการวัดผลประเมินผลการเรียน ตลอดจนการใช้แบบฟอร์มต่างๆ ตามหลักสูตร

2. การเตรียมตัวในระยะสั้น หรือการเตรียมตัวเพื่อที่จะสอนตามเนื้อหาในคำอธิบายรายวิชา ซึ่งครูผู้สอนจะต้องศึกษาในเรื่องการนำเนื้อหาในคำอธิบายรายวิชามาวิเคราะห์เป็นเนื้หาย่อย เขียนความคิดรวบยอด จุดประสงค์ปลายทางและจุดประสงค์นำทางว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ แล้วนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผลการเรียนรู้ ตลอดจนการ

ศึกษาเนื้อหาสาระเพิ่มเติม การกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม การเตรียมการสอน ของครูจึงมีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอน และในการใช้หลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา โรงเรียนต้องดำเนินการในด้านต่อไปนี้

4.2.1.1 เอกสารประกอบหลักสูตร

สังัด อุทรานันท์ (2528) ได้กล่าวถึงเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรได้แก่ เอกสารหลักสูตรเป็นเอกสารที่กล่าวถึงสาระของหลักสูตรโดยตรงคือจะกล่าวถึง จุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง และเนื้อหาสาระที่จัดไว้ในหลักสูตรนั้นๆ เช่นในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ก็ประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้างแนว ดำเนินการ เกณฑ์การใช้หลักสูตรและรายละเอียดของเนื้อหาวิชาในหลักสูตร

กรมวิชาการ (2533) ได้กล่าวถึงเอกสารประกอบหลักสูตรไว้ดังนี้

1. เอกสารหลักสูตรที่เป็นแนวปฏิบัติตามหลักสูตร
 - 1.1 หลักสูตร
 - 1.2 คู่มือหลักสูตร
 - 1.3 คู่มือประเมินผลการเรียน
 - 1.4 คู่มือการจัดกิจกรรม
 - 1.5 คู่มือการสอน
 - 1.6 เอกสารนโยบายการใช้สื่อและการพัฒนาสื่อ
2. หนังสือที่ใช้ในการเรียนการสอนรายวิชา
 - 2.1 คู่มือครู
 - 2.2 เอกสารเสริมความรู้สำหรับครู
 - 2.3 หนังสือเรียน
 - 2.4 หนังสือเสริมประสบการณ์
 - 2.5 แบบฝึกหัด

กรมวิชาการ (2536) ได้กล่าวถึง เอกสารประกอบหลักสูตรที่โรงเรียนได้จัดทำขึ้นเองใน รายวิชาท้องถิ่นของเราเช่น เนื้อหาวิชา คู่มือครู การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาท้องถิ่น - ของเรา เป็นต้น

เอกสารประกอบหลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเราที่เกี่ยวกับคู่มือครู เอกสารเสริมความรู้ สำหรับครู หนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์และแบบฝึกหัด โรงเรียนต้องจัดทำขึ้นเองเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนจึงมีบทบาทในการสนับสนุนและส่งเสริมให้ ครูผู้สอน ได้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรเพื่อให้การใช้หลักสูตรดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

4.2.1.2 แผนการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2524) ได้ให้ความหมายของแผนการสอนว่า แผนการสอนเป็นการ กำหนดขั้นตอนการสอนที่ครูมุ่งหวังที่จะให้ผู้เรียนได้เกิดพฤติกรรมเรียนรู้ในเนื้อหาและประสบการณ์หน่วยใดหน่วยหนึ่งตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

สันต์ ธรรมบำรุง (2527) ได้กล่าวถึงแผนการสอน เป็นเอกสารที่สำคัญที่สุดสำหรับครูที่จะใช้สอนเพื่อให้บรรลุผลตามหลักสูตร เพราะแผนการสอนจะบอกถึงสิ่งที่จะต้องสอน กระบวนการสอนและกำหนดเวลาในการสอนไว้อย่างครบถ้วน ในการจัดทำแผนการสอน จะต้องนำหลักสูตรมาขยายให้มีรายละเอียดมากขึ้นและแบ่งเป็นตอนๆ หรือเป็นเรื่อง ๆ แผนการสอนนี้ สามารถที่จะนำไปปรับ ขยาย เพิ่ม ลดให้เหมาะสมกับท้องถิ่น โดยใช้บุคลากรในท้องถิ่นนั้นๆ ช่วยกันจัดทำ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการนำหลักสูตรไปใช้

ลักษณะของแผนการสอนนั้น มีรูปแบบซึ่งประกอบด้วยหัวข้อดังนี้

1. เลขที่ของแผนการสอนเป็นลำดับที่ของแผนการสอนนั้นๆหรือ ออกลุ่มวิชานั้น
2. ชื่อแผนการสอน เป็นชื่อหัวเรื่องที่จะสอน
3. คาบเวลาที่ใช้สอน เป็นการกำหนดว่าเวลาในเวลการสอนเป็นกี่คาบหรือกี่ชั่วโมง
4. ความคิดรวบยอด เป็นหลักหรือจุดสำคัญของเรื่องที่สอน
5. จุดประสงค์ ส่วนใหญ่เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในการสอนเรื่องนั้น
6. เนื้อหา เป็นรายละเอียดของเนื้อหาที่จะสอน
7. กิจกรรมการเรียนเป็นการบอกแนวทางการกระทำของนักเรียนว่า นักเรียน

จะทำเรื่องอะไรบ้างในการเรียนเรื่องนั้นๆ

8. สื่อการเรียน เป็นรายการที่ระบุถึงอุปกรณ์ วัสดุ ที่ใช้สอนรวมถึงวิธีการสอนของ

ครูด้วย

9. การประเมินผล เป็นการประเมินผลการเรียนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
10. หมายเหตุ

แผนการสอนนั้นจะเป็นการวางแผนกำหนดรูปแบบของบทเรียนแต่ละเรื่อง ซึ่งจะเป็นแนวในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้แก่ครูให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายความคิดรวบยอด เนื้อหาและการวัดผลประเมินผลที่กำหนดไว้ในหลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเรา

บุญมี เณรยอด (2529) ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนการสอนของครูถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้และผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ให้ความรู้ให้คำแนะนำอำนวยความสะดวกและให้กำลังใจแก่ครูเพื่อให้การสอนของครูและการเรียนของนักเรียนบังเกิดผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตรที่วางไว้ซึ่งประกอบด้วยดำเนินการในส่วนต่างๆ ดังนี้

4.2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนโดยใช้เทคนิค กระบวนการมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) กล่าวถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรมีจุดเน้น 2 ประการคือ

1. การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
2. การจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ได้แก่กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการสร้างความคิดตระหนัก ฯลฯ

วารี ธีระจิตร (2530) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีควรเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนต้องเกี่ยวข้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
2. การจัดลำดับของกิจกรรมการเรียน ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ทั้ง ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย
3. กิจกรรมการเรียนการสอนควรเหมาะสมกับวัยและความพร้อมของนักเรียน
4. กิจกรรมการควรมีการจัดลำดับขั้นตอน เพื่อให้การเรียนรู้มีความต่อเนื่อง
5. กิจกรรมการเรียนควรทำให้บังเกิดผลเต็มที่
6. กิจกรรมต้องทำท้ายความสนใจของนักเรียน
7. กิจกรรมการเรียนต้องเป็นการพัฒนาความคิด
8. กิจกรรมการเรียนควรให้นักเรียนรู้หลายๆ ทาง
9. กิจกรรมควรมีลักษณะเปิดกว้างแก่นักเรียน ไม่จำเป็นต้องมีคำตอบเดียว

กรมวิชาการ (2536) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของครูผู้สอนวิชา
ท้องถิ่นของเราไว้ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากนักเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ ในห้องเรียนโดย
การสอบถามเป็นรายบุคคล
2. มอบหมายให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เกี่ยวกับ
ท้องถิ่นของตนเป็นงานกลุ่ม
3. แบ่งกลุ่มศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น ทรัพยากร
ธรรมชาติที่สำคัญของท้องถิ่นเพื่อนำมาอภิปรายในห้องเรียน
4. แบ่งกลุ่มอภิปรายในหัวข้อต่างๆ เกี่ยวกับ
 - 4.1 คุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติที่มีต่อท้องถิ่น
 - 4.2 โทษของการไม่ช่วยกัน ไม่ร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น
 - 4.3 ปัญหาที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น

แนวทางในการจัดกิจกรรมดังกล่าวมุ่งที่จะพัฒนาผู้เรียนได้เกิดประสบการณ์ในการ
เรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดทักษะต่างๆ ในการเรียนรู้ มีเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่นของตน รู้สึกรักและผูกพัน
กับท้องถิ่นและสามารถปฏิบัติตนที่จะเป็นการพัฒนาตน พัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาสังคมได้

4.2.3 การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้การสอน

กิจกรรมเสริมการเรียนรู้การสอนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อ
เสริมประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียนให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ครูผู้สอนควรได้มีการพิจารณา
จัดกิจกรรมเสริมให้สอดคล้องและเหมาะสมโดยคำนึงถึงประโยชน์ที่นักเรียนได้รับเป็นสำคัญขณะ
เดียวกันผู้บริหารโรงเรียนก็ควรดูแลเอาใจใส่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมอย่างใกล้ชิดเพื่อให้
การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรบรรลุตามวัตถุประสงค์

สุทนต์ ศรีไสย์ (2524) กล่าวถึงกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมความมุ่งหมายของการ
ศึกษาชาติไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. ส่งเสริมการปกครองแบบประชาธิปไตย
2. ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและของประเทศ
3. ส่งเสริมความมีระเบียบวินัย
4. ส่งเสริมจริยธรรม ศีลธรรมของคนในชาติ

เดล (Dale, 1969) ได้จำแนกประเภทของกิจกรรมเสริมการเรียนที่สำคัญที่สถานศึกษา ควรจัดเป็น 10 ประเภทคือ

1. สภานักเรียน (Student council) คือสภาของผู้แทนนักเรียนที่ได้รับเลือกเข้าไปช่วยเหลืองานโรงเรียนในด้านการปกครอง การจัดกิจกรรม และควบคุมดูแลการจัดบริการต่างๆ ของนักเรียน
2. ชุมนุม (Clubs) คือศูนย์รวมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กที่มีความสนใจในวิชาการหรือกิจกรรมทำนองเดียวกัน เช่น ชุมนุมศิลปะ ชุมนุมคณิตศาสตร์ ชุมนุมวิทยาศาสตร์ ชุมนุมถ่ายภาพ เป็นต้น
3. กิจกรรมที่เกี่ยวกับการพิมพ์ (Publications) ได้แก่การจัดทำหนังสือพิมพ์ของโรงเรียน หนังสือประจำปีหรือประจำรุ่น หนังสือคู่มือนักเรียน ตลอดจนการออกวารสารตามเทศกาลหรือในโอกาสบางอย่าง เอกสารเหล่านี้ควรจำหน่ายในราคาถูกและไม่เป็นเอกสารที่เป็นพิษเป็นภัยแก่ผู้ใด
4. การแสดงนิทรรศการทางศิลปะ (Art Exhibition) โรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุน ให้เด็กได้จัดแสดงผลงานทางศิลปะที่นักเรียนได้เรียนในชั้นเรียนขึ้นเป็นครั้งคราว เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและประชาชนเข้าชมผลงานของนักเรียนและเป็นการส่งเสริมความสามารถของนักเรียนในด้านนี้ด้วย
5. การแสดงละคร (Drama) โรงเรียนควรส่งเสริมให้มีการแสดงอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวรรณคดี วัฒนธรรมของชาติ ศิลปะประจำชาติและให้เห็นความร่วมมือร่วมใจของหมู่คณะ
6. การแสดงดนตรี (Music) ควรส่งเสริมการแสดงดนตรีไทยและสากล เพื่อทางโรงเรียน จะได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมได้สะดวกขึ้นและยังเป็นการส่งเสริมกิจกรรมอื่นๆ ให้ดีขึ้น ด้วย
7. การทัศนศึกษา (Sight seeing excursion) คือการจัดพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น การจัดควรคำนึงถึงวัย สถานที่และ ฤดูกาลด้วย
8. การกีฬาและการกรีฑา (Sport and Athletics) โรงเรียนสามารถจัดแข่งกีฬาและ กรีฑาได้ทั้งภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมสุขภาพพลานามัยของเด็ก ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬาและความสามัคคีในหมู่คณะ
9. การประชุม (Assembly) ได้แก่การประชุมเพื่ออบรมสั่งสอน รวมทั้งการประชุมทาง วิชาการ เช่น การแสดงปาฐกถา การอภิปราย การชมภาพยนตร์ และการชมการแสดงต่างๆ ด้วย นอกเหนือไปจากความรู้และความบันเทิงใจที่จะได้รับการประชุม

10. การสังคมสงเคราะห์ (Social welfare) คือการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เช่น การออกไปช่วยเหลือและเยี่ยมเยียนคนไข้ คนชรา เด็กอ่อน เด็กพิการ การช่วยเหลือและพัฒนาชุมชน การซ่อมแซมสาธารณสถาน และการบำรุงขวัญด้านอื่นๆ กิจกรรมนี้จะทำให้เด็กได้รู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและจะต้องช่วยเหลือสังคมด้วยความเต็มใจทั้งยังเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนด้วย

ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ (2537) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนวิชาท้องถิ่นของเราไว้ดังนี้

1. การจัดนิทรรศการเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ชักชวนให้บุคคลในท้องถิ่นเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนลงมือปฏิบัติจริงในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน

2. ออกไปสัมภาษณ์บุคคลเก่าแก่ในท้องถิ่นหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น หรือประวัติที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นหรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในห้องเรียน

3. จัดทัศนศึกษาโบราณสถาน โบราณวัตถุที่สำคัญๆ ของท้องถิ่นเพื่อให้นักเรียนได้เห็นของจริงและเกิดความตระหนักที่จะช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรของท้องถิ่นไว้ ฯลฯ

การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนนั้นจะต้องจัดกิจกรรมเพื่อนักเรียนและโดยนักเรียนเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจตลอดจนความสามารถพิเศษของตน ซึ่งครูผู้สอนเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินการและผู้บริหารโรงเรียนให้การส่งเสริมและสนับสนุนในด้านการจัดเตรียม เช่น งบประมาณ สถานที่ สื่ออุปกรณ์ เป็นต้น

4.2.4 การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการเรียนการสอนของครูเพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าใจในการเรียนการสอนได้ชัดเจน และคงทนในการเรียนรู้ ดังนั้นครูผู้สอนต้องพยายามจัดหาหรือทำสื่อต่าง ๆ ขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ใช้สังเกตและค้นหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชานั้นๆ รวมทั้งครูจะต้องรู้แหล่งที่จะชี้แนะให้นักเรียนสามารถไปค้นคว้าหาความรู้ได้นอกเหนือจากที่ครูได้นำเป็นสื่อ และ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521) ได้ให้ความหมายของสื่อการเรียน ไว้ดังนี้

1. สิ่งสิ้นเปลืองต่างๆ ซึ่งเรียกว่า “วัสดุ” ได้แก่รูปภาพ แผนภูมิ แผนที่ ซอล์กแบบเรียน ฟิล์มภาพยนตร์ เป็นต้น

2. เป็นเครื่องมือที่มีความคงทนถาวร ซึ่งเรียกว่า “อุปกรณ์” ได้แก่กระดานดำ โต๊ะเก้าอี้ เครื่องฉาย เครื่องเสียงต่าง ๆ

3. กระบวนการและวิธีการ ซึ่งรวมทั้งวิธีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และกระบวนการที่เป็นอิสระคือ ไม่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างใดเลย เช่น การสาธิต การทดลอง การฟัง ทัศนศึกษานอกสถานที่ ฯลฯ

ถวัลย์ มาศจรัส (2529) ได้ให้ความหมายของสื่อการสอน หมายถึง ตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ อารมณ์และความรู้สึก ความสนใจและประสบการณ์หลากหลาย เจตคติ ค่านิยม รวมถึงทักษะในด้านต่างๆ ด้วยเหตุนี้สื่อการสอนจึงครอบคลุมถึงสิ่งต่างๆ เหล่านี้ด้วยคือ วัสดุสิ่งสิ้นเปลือง อุปกรณ์ และเทคนิควิธีการ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ เกม สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น การเลือกใช้สื่อการสอนเป็นกระบวนการใช้สื่อที่สำคัญซึ่ง กรมวิชาการ (2533) ได้เสนอแนวทางในการใช้สื่อการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ โดยครูผู้สอนปฏิบัติดังนี้คือ

1. วิเคราะห์หลักสูตร ครูผู้สอนจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับ แนวคิด จุดหมาย หลักการและโครงสร้างของหลักสูตรรายวิชาท้องถิ่นของเราให้ชัดเจน เพื่อจะได้มองเห็นทิศทางของหลักสูตร และมีแนวคิดพื้นฐานในการผลิตสื่อและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้ถูกต้อง ตามแนวทางที่หลักสูตรมุ่งหวัง รวมทั้งการศึกษาจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชาที่ปรากฏในหลักสูตรเพื่อจะได้กำหนดสื่อการเรียนการสอนที่จะใช้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
2. ศึกษาเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาจากเอกสารคู่มือหลักสูตร คู่มือการสอน แนวการสอน รวมทั้งศึกษาจากบุคลากรและแหล่งความรู้ในชุมชนเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิควิธีสอน วิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจบทเรียน สภาพแวดล้อมที่จะช่วยเกื้อกูลการเรียนการสอน ในการศึกษาเอกสารดังกล่าวจะช่วยให้การผลิตและการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนของครูสัมฤทธิ์ผลมากขึ้น
3. กำหนดสื่อการเรียนการสอนที่จะใช้ สิ่งที่ครูควรคำนึงเกี่ยวกับการกำหนดสื่อการเรียนการสอนก็คือ ควรใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย ให้โอกาสนักเรียนเลือกข้อมูลจากหนังสือหลาย ๆ เล่ม ซึ่งทางโรงเรียนจัดไว้ในห้องเรียน ให้ได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากหนังสือเสริมประสบการณ์ในห้องสมุด มีการใช้สื่อทัศนวัสดุ และอุปกรณ์บางประเภทช่วยการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ได้รวดเร็ว โดยคณะครูจะเป็นผู้คอยแนะนำ ช่วยเหลือให้นักเรียนทราบวิธีการศึกษาค้นคว้าและหาความกระจ่างด้วยตนเอง

วิททิช และชุลเลอร์ (Wittich and Shuller, 1962) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การเลือกใช้สื่อดังนี้

1. สื่อการเรียนการสอนควรเหมาะสมต่อระดับชั้นของนักเรียน

2. สื่อการสอนที่ใช้จำเป็นต้องให้ความรู้เป็นข้อเท็จจริง
3. พิจารณาเกี่ยวกับเสียง การสื่อความหมาย สีและปัจจัยที่เกี่ยวกับการเห็นและการได้ยิน

สำหรับสื่อที่มีความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาท้องถิ่นของเราอีกประเภทหนึ่งคือแหล่งวิทยาการท้องถิ่นซึ่ง ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2526) ได้แบ่งประเภทของแหล่งวิทยาการท้องถิ่นเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. แหล่งวิทยาการประเภทสถานที่ ได้แก่
 - 1.1 ชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ ชุมชนที่อยู่แวดล้อมโรงเรียนเป็นแหล่งวิทยาการโดยตรงที่นักเรียนได้เรียนรู้ จากชุมชน ซึ่งในจุดประสงค์รายวิชาท้องถิ่นของเรา 1 (ส 071) ต้องการให้ผู้เรียนเข้าใจในอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติสังคมและวัฒนธรรมที่มีต่อการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่นมีความภาคภูมิใจรักและผูกพันกับท้องถิ่นของตนร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่น
 - 1.2 หน่วยงานราชการเช่น โรงเรียน สถานือนามัย โรงพยาบาล ฯลฯ หรือหน่วยงานของเอกชน เช่นบริษัท ห้างร้าน ฯลฯ
 - 1.3 พิพิธภัณฑ์
 - 1.4 สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี หรือสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
 - 1.5 ศูนย์วัฒนธรรมหรือศูนย์สถานทางศาสนา
2. วิทยาการ - แหล่งวิทยาการประเภทตัวบุคคล

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2532) ได้จำแนกประเภทของแหล่งวิทยาการ เป็น 3 ประเภทคือ

1. ทรัพยากรบุคคล ในแต่ละท้องถิ่นนั้นมักประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและความถนัดพิเศษในด้านต่างๆ เช่นอาชีพ ศาสนา วัฒนธรรม การปกครอง การสาธารณสุข ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ
 - 1.1 วิทยาการในท้องถิ่น ได้แก่ผู้ที่มีถิ่นฐานบ้านเรือนและประกอบอาชีพอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ ได้แก่ข้าราชการ พ่อค้า ช่างนา ชาวนา ชาวไร่ พระสงฆ์ เป็นต้น
 - 1.2 วิทยาการที่มาจากภายนอก ได้แก่บุคคลในท้องถิ่นอื่นที่มาจากภายนอกหรือเป็นแขกของชุมชนเป็นครั้งคราวเช่น คีษานินเทศก์ พัฒนาการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เป็นต้น
2. ทรัพยากรธรรมชาติได้แก่สิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ซึ่งครูสามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนกิจกรรมเสริมหลักสูตรของวิชาท้องถิ่นของเราโดยทำให้

นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจมีทัศนคติที่ถูกต้องเห็นคุณค่าและตระหนักในสิ่งเหล่านั้นในท้องถิ่น เช่น แม่น้ำ ลำคลอง ภูเขา น้ำตก ป่าไม้ ทะเล ดิน หิน แร่ พืช และสัตว์ในท้องถิ่นนั้นๆ

3. ทรัพยากรสังคม ได้แก่ สิ่งต่างๆที่สังคมสร้างขึ้นไว้อย่างมีจุดประสงค์ เช่น เพื่อความรู้ ความเข้าใจ ความสุขและความเพลิดเพลิน ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการอบรม ได้แก่ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น วัด โบสถ์ สุเหร่า สมาคมต่าง ๆ ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านสถานประกอบการต่างๆ ในชุมชน

แหล่งวิทยาการในท้องถิ่นที่เป็นวิทยาการบุคคลและแหล่งวิทยาการที่เป็นสถานที่ ที่เป็นสถานที่ทางธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น วัฒนธรรมประเพณี ศาสนา ผู้บริหารโรงเรียนและครู ผู้สอนสามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนวิชาท้องถิ่นของเราให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี

สันต์ ธรรมบำรุง (2525) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแหล่งวิทยาการท้องถิ่นที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนกับชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน และในชีวิตประจำวันของนักเรียน ซึ่งนักเรียนสามารถนำความรู้จากแหล่งวิทยาการไปพัฒนาคุณภาพชีวิตและชุมชนได้เป็นอย่างดี

2. ช่วยให้ครูและนักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องแหล่งวิทยาการและสามารถนำความรู้ที่ได้มาช่วยพัฒนาประสิทธิภาพของการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

3. ช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้บทเรียนน่าสนใจและยังช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนมีคุณค่าต่อตนเอง และเห็นคุณค่าของแหล่งวิทยาการ

4. ช่วยครูแก้ปัญหาในเรื่องความรู้ ประสบการณ์และการสื่อการเรียนที่ครูไม่ถนัด ตลอดจนเป็นการเพิ่มประสบการณ์ให้แก่ครูอันจะเป็นประโยชน์ต่อการสอนยิ่งขึ้น

5. ช่วยลดปัญหาการขาดแคลนวิทยากรและสื่อการเรียนการสอน เพราะการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ถึงแหล่งวิทยาการ ย่อมจะได้ทั้งวิทยากรและสื่อการเรียนการสอน

6. ช่วยนำครูและนักเรียนกระทำกิจกรรมใหม่ที่ต่อเนื่องจากการใช้แหล่งวิทยาการ เช่น การศึกษาค้นคว้า การอภิปราย การรายงาน และการจัดนิทรรศการ การสาธิต เป็นต้น

7. ช่วยทำให้หลักการ จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตรมีความหมายที่จะช่วยให้นักเรียน คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น

8. ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความพยายามที่จะพัฒนาตนเองให้มีเป้าหมายในชีวิตและพยายามทำให้ได้ตามเป้าหมาย

9. ช่วยลดบทบาทของครูลงและเพิ่มบทบาทของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น

10. ช่วยประสานความรู้ ทำให้การสอนในภาคความรู้และภาคปฏิบัติมีความสอดคล้องกัน

การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนของวิชาท้องถิ่นของเราจึงต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชาและคำอธิบายรายวิชา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการผลิตสื่อ และสื่อที่ใช้ก็ควรใช้อย่างหลากหลายซึ่งส่งผลถึงตัวนักเรียนซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตรให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรมุ่งหวัง

4.2.5 การวัดและประเมินผลการเรียน

4.2.5.1 ความหมายของการวัดผลประเมินผล

อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน (2537) ให้ความหมายของการวัดผลว่า หมายถึง กระบวนการที่ตัวเลขหรือสัญลักษณ์จะถูกนำมาเกี่ยวข้องกับลักษณะของวัตถุ คนหรือสิ่งที่จะวัด การวัดจึงต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. ต้องมีกลุ่มของวัตถุหรือคน
2. มีคุณสมบัติของลักษณะที่จะวัด
3. มีการกระทำโดยการให้ตัวเลขหรือสัญลักษณ์กับลักษณะวัตถุ
4. ต้องพิจารณาถึงธรรมชาติตลอดจนนำตัวเลขหรือสัญลักษณ์เหล่านี้ไปใช้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2532) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งของหรือการกระทำใด ๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน

การวัดผลและประเมินผลจากคำกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่ากระบวนการวัดผลเพื่อที่จะทราบพัฒนาการของผู้เรียนว่ามีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่เพิ่มขึ้นหรือลดลงโดยใช้คะแนนหรือสัญลักษณ์เป็นเกณฑ์ในการวัดส่วนการประเมินผลจะตัดสินประสิทธิภาพของผู้เรียนและผู้สอน

กรมวิชาการ (2533) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์การกำหนดจุดประสงค์และประเมินผลว่า ต้องครอบคลุมพฤติกรรม 3 ด้านของจุดประสงค์การเรียนรู้ คือ ด้านจิตพิสัย ทักษะพิสัย และด้านความรู้กระบวนการ และสอดคล้องกับ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2522) กล่าวถึงหลักการวัดและประเมินผลว่าต้องประกอบด้วย

1. กำหนดจุดประสงค์ในการวัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ในการสอนพร้อมทั้งให้

คำนิยามของสิ่งที่ต้องการวัดภายในขอบข่ายของเป้าหมายการศึกษาในรูปพฤติกรรมของผู้เรียนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) ด้านจิตพิสัย (Affective) และด้านทักษะพิสัย (Psychomotor)

2. เลือกแนวคิดและปรัชญาการวัดให้เหมาะสมกับจุดประสงค์และสิ่งที่จะวัด (แนวคิดที่จะวัดแบบอิงกลุ่มและอิงเกณฑ์) ตามที่กำหนดไว้ในข้อ 1
3. เลือกหรือสร้างเครื่องมือหรือแบบสอบถามตามแนวคิดหรือปรัชญาการวัดในข้อ 2 เพื่อการประเมินผลการเรียนและประสิทธิภาพการสอน
4. การวัดผลการเรียนรู้หรือการเรียนการสอนที่จะให้ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมทุกด้านตามจุดประสงค์การสอน จำเป็นต้องใช้เทคนิคการการวัดหลายวิธีประกอบกัน ไม่มีเทคนิคการวัดใดเพียงเทคนิคเดียวที่สามารถวัดความเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้าของการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ครบทุกด้าน เพราะเทคนิคการวัดหรือเครื่องมือแต่ละประเภทมีข้อจำกัดในพฤติกรรมของผู้เรียน
5. การวัดผลการเรียนการสอนเป็นการวัดทางอ้อมและสิ่งที่วัดได้เป็นเพียงตัวอย่างของ พฤติกรรม ความรู้ ทักษะ หรือเจตคติของผู้เรียนเท่านั้น เพื่อความถูกต้องของสิ่งที่ต้องการวัด ผู้สอนจะต้องเลือกใช้เทคนิคหรือเครื่องมือที่เหมาะสมหลายประเภท และวัดหลายๆ ครั้งเพื่อจะได้คะแนนพฤติกรรมเกี่ยวกับ ความรู้ ทักษะและเจตคติอย่างถูกต้อง
6. ผู้บริหารควรตระหนักถึงจุดเด่นจุดด้อย ของเทคนิคหรือเครื่องมือแต่ละประเภทเพื่อที่จะได้เลือกใช้เครื่องมือ หรือเทคนิคเหล่านั้นได้ถูกต้อง อันจะนำมาซึ่งความถูกต้องและตรงข้อมูลที่จะวัดพร้อมทั้งหาทางป้องกัน และแก้ไขข้อผิดพลาดในการใช้เทคนิคหรือเครื่องมือ แต่ละประเภท
7. การแปลความหมายข้อมูลที่วัดได้ หรือคะแนนตามแนวการวัดเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและแนวทางในการตัดสินใจอื่นๆ เช่นการเลือกบุคลากร การปรับปรุงหลักสูตร เป็นต้น

4.2.5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล

พนัส หันนาคินทร์ (2528) ได้กล่าวถึงเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล โดยทั่วไปพอสรุปได้ดังนี้

1. การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน เช่น นักเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นต่อการเรียน เพียงใด มีความสนใจทางไหน เป็นต้น
2. การให้นักเรียนรายงานตัวเอง (Self report) เป็นวิธีการที่ให้นักเรียนเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเองออกมา ในการเขียนนั้นย่อมทำให้ครูทราบถึงสิ่งต่างๆ ในตัวนักเรียน
3. การทดสอบ หมายถึง วิธีการที่จะทำให้นักเรียนตอบคำถามของครูมี 3 แบบคือ
 - 3.1 การทดสอบปากเปล่า (Oral test) คือนักเรียนตอบคำถามที่ครูถามด้วยคำพูด

ของนักเรียนเอง

3.2 การทดสอบแบบข้อเขียน (Written test) คือการให้นักเรียนเขียนคำตอบต่อคำถามของครูเป็นลายลักษณ์อักษร หรือทำเครื่องหมายอื่นใดตามที่ได้กำหนดไว้

3.3 การทดสอบโดยให้ปฏิบัติจริง (Performance test) การทดสอบนี้ต้องการดูความสามารถในการปฏิบัติจริงตามสถานการณ์ต่างๆ ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

รุ่งทิวา จักรกร (2526) ได้กล่าวถึงเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผลซึ่งได้แก่ การสอบหรือข้อสอบ (Test) การจัดอันดับประมาณค่า (Rating scale) การสังเกต (Observation) การใช้บันทึก (Records) การสัมภาษณ์ (Interview) การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) การศึกษา การปฏิบัติจริง (Performance) การศึกษารายกรณี (Case study) สังคมมิติ (Sociometry) การให้จินตนาการ (Projective technique)

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ครูผู้สอนวิชาท้องถิ่นของเราสามารถนำแนวปฏิบัติไปสร้างแบบวัดและประเมินผลวิชาท้องถิ่นของเรา และในการวัดและประเมินผลวิชาท้องถิ่นของเราก็ควรใช้การวัดหลาย ๆ แบบและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลในวิชาท้องถิ่นของเราครูผู้สอนต้องสร้างแบบทดสอบขึ้นเอง จึงต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ในด้านการวัดและประเมินผลมาให้คำแนะนำและเสนอแนะแนวทาง เพื่อให้การวัดและประเมินผลในวิชาท้องถิ่นของเรามีประสิทธิภาพและบรรลุจุดประสงค์รายวิชา ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องสนับสนุนและส่งเสริม พร้อมจัดหาวิทยากรมาให้คำแนะนำ หรือจัดหาเอกสารต่างๆ มาอำนวยความสะดวกให้กับครูผู้สอน เพื่อให้การประเมินผลการเรียนสามารถทดสอบด้านความรู้ ด้านเจตคติและด้านทักษะของนักเรียนตามคุณลักษณะของหลักสูตรกำหนด

5. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

กรมวิชาการ (2522) ได้ระบุถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรประกอบด้วย ครู ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียน ศึกษาพิเศษ อำเภอกอง การศึกษาพิเศษจังหวัด ศึกษาพิเศษเขตเทศบาล หัวหน้ากรรมการประเมินศึกษา หัวหน้ากองการศึกษาเทศบาล ศึกษาธิการอำเภอ ศึกษาธิการจังหวัด ผู้อำนวยการการประเมินศึกษาจังหวัด สถาบันฝึกหัดครู กรมเจ้าสังกัด และกรมวิชาการ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2526) ได้กล่าวถึงบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย ครูใหญ่ ครูประจำชั้น และชุมชนหรือผู้ปกครอง

สงัด อุทรานันท์ (2527) กล่าวถึง บุคลากร และบทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรดังต่อไปนี้

1. นักวิชาการ ซึ่งได้แก่ศึกษานิเทศก์ หรือนักวิชาการ ที่ทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตรมีบทบาทในการส่งเสริมการใช้หลักสูตรดังนี้
 - 1.1 ช่วยพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและดำเนินการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร
 - 1.2 ทำการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรกับหน่วยงานที่ใช้หลักสูตร
 - 1.3 ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินการใช้หลักสูตรโดยให้บริการวัสดุหลักสูตรและให้กำลังใจแก่ผู้นำหลักสูตรไปใช้
2. ผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสูตรควรดำเนินการดังนี้
 - 2.1 ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่โรงเรียนใช้อยู่อย่างชัดเจน
 - 2.2 ให้บริการวัสดุหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนชนิดต่างๆ แก่ครูผู้สอน
 - 2.3 ดำเนินการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ
 - 2.4 กระตุ้นและส่งเสริมในการใช้หลักสูตรอย่างถูกต้องเช่น การจัดอบรมหรือสัมมนา
 - 2.5 ให้กำลังใจและบำรุงขวัญแก่ครูผู้ใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ครูคนอื่น
3. หัวหน้าหมวดวิชาหรือหัวหน้าสายวิชาควรจะดำเนินการส่งเสริมและประสานงานการใช้หลักสูตรดังนี้
 - 3.1 ศึกษารายละเอียดและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่ตนเองรับผิดชอบอย่างชัดเจน
 - 3.2 ช่วยวางแผนและจัดทำแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรที่ตนเองรับผิดชอบ
 - 3.3 การจัดหาวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน และให้บริการแก่ครูคนอื่นที่อยู่ในกลุ่มวิชาเดียวกัน
 - 3.4 ดำเนินงานนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

3.5 ทำการประสานงานการใช้หลักสูตรกับหมวดวิชาอื่น ๆ หรือสายวิชาอื่น เพื่อให้การใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ครูผู้สอน ในฐานะเป็นผู้ใช้หลักสูตรโดยตรง มีส่วนที่จะช่วยให้การใช้หลักสูตรบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรได้ควรปฏิบัติดังนี้

4.1 ทำการศึกษาหลักสูตร เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่ตนเองใช้อยู่อย่างชัดเจน

4.2 ทำการปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้อยู่ให้มีความเหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

4.3 ทำการสอนให้ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่ใช้อยู่

4.4 พยายามคิดค้นหาวิธีการที่เหมาะสมหรือวิธีการที่มีประสิทธิภาพ สำหรับการใช้หลักสูตรที่ตนเองเป็นผู้ใช้

5. บุคลากรอื่น ๆ ภายในโรงเรียนซึ่งได้แก่ บรรณารักษ์ นักเทคโนโลยีทางการศึกษานักวัดผลการศึกษานักแนะแนว ฯลฯ ต่างก็มีบทบาทในการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตรโดยการทำในสิ่งต่อไปนี้

5.1 ปฏิบัติหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบอย่างเต็มที่

5.2 ให้ความช่วยเหลือ หรือให้บริการแก่ครูผู้สอนหลักสูตรอย่างเหมาะสม

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) กล่าวถึงบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้แบ่งได้ 2 กลุ่มดังนี้

1. ผู้สอนโดยตรง คือ ครู

2. ผู้สนับสนุน คือผู้บริหารโรงเรียน ศึกษาธิการอำเภอ/จังหวัด กรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียน ศึกษาธิการอำเภอ/จังหวัด ผู้ปกครอง ประชาชน สื่อมวลชน

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรควรประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้คือ

1. ผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ ศึกษาธิการจังหวัด/อำเภอ/กิ่งอำเภอ ผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัด หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ ฯลฯ

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน

3. ศึกษาธิการจังหวัด อำเภอ/กิ่งอำเภอ

4. ครู

5. ประชาชน ผู้ปกครอง

คอนเรนและโบซองบี (Conran and Beauchams,1975) ได้กล่าวถึง บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน

จากข้อความข้างต้นที่กล่าวถึงบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรพอสรุปได้ว่า ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนมีความสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งประสิทธิภาพของการสอนของครูนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมสนับสนุนในด้านกำลังใจและงบประมาณเพื่อให้การใช้หลักสูตรดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

5.1 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการใช้หลักสูตร

ผู้บริหารโรงเรียนนับว่ามีบทบาทที่สำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ นักการศึกษาและนักวิชาการได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการใช้หลักสูตรไว้ดังนี้

วิจิตร ศรีสะอ้าน (2514) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนไว้ดังนี้

1. บทบาทและหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ผู้บริหารโรงเรียนต้องเอาใจใส่ นำครู กระตุ้นครูให้ตื่นตัวในการปรับปรุงการเรียนการสอน
2. บทบาทเกี่ยวกับการบริหารบุคลากรหน้าที่นี้นอกจากจะสรรหาบุคลากรให้เหมาะสมกับลักษณะงานที่เขาจะต้องทำแล้ว สิ่งสำคัญที่สุดก็คือ พัฒนาบุคลากร ซึ่งจะต้องทำต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา ไม่มีจุดจบ ศึกษานิเทศก์ควรจะมีบทบาทในเรื่องนี้มาก ช่วยให้ครูมีความรู้ความสามารถในการสอนและการดำเนินภารกิจที่ได้รับมอบหมาย งานนิเทศการศึกษาเป็นงานพัฒนา เมื่อพัฒนาบุคคลได้ดีแล้วงานจะดีขึ้นมาเอง บทบาทของศึกษานิเทศก์จึงทำงานผ่านครูเพื่อมุ่งผลดีสู่เด็ก แต่ไม่ได้ทำงานกับเด็กโดยตรง เมื่อทำงานผ่านครูหน้าที่หลักก็คือพัฒนาครูร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน เพื่อจะได้ครูที่มีประสิทธิภาพได้ตามวัตถุประสงค์
3. บทบาทในการจัดหาเงินและเครื่องช่วยอำนวยความสะดวกทั้งหลายครูใหญ่จะต้องตระหนักในเรื่องการประหยัดมากขึ้น เพราะประเทศไทยเรามีงบประมาณจำกัด ครูใหญ่จะต้องรู้ว่าแหล่งเงินที่จะนำมาพัฒนาการศึกษาอยู่ที่ไหนและได้มาอย่างไร ซึ่งผู้บริหารต้องร่วมมือกับวัดและชุมชน หัวหน้าส่วนราชการต่างๆ ผู้ปกครองนักเรียน ฯลฯ
4. การประชาสัมพันธ์ติดต่อบ้านกับโรงเรียนควรไปในทางที่ดีเช่น แจกข่าวที่น่าสนใจ ผลการเรียนที่ดีของนักเรียน ความสามารถของนักเรียนในด้านต่างๆ เช่น นักกีฬา ตอบปัญหา ชนะเลิศนอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องสนองความต้องการของสังคมเท่าที่จะทำได้เมื่อมีโอกาสที่จะทำ ให้สื่อมวลชนในท้องถิ่นรู้จักโรงเรียน ก็ควรปฏิบัติตามปรัชญาการศึกษาที่ว่า

การบริหารนั้นคือการบริการ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2526) ได้ให้ความเห็นว่า ครูใหญ่เป็นผู้มีบทบาทมากในการใช้หลักสูตร จะต้องทำการศึกษาให้ชัดเจน เพื่อที่จะวางแผนการใช้หลักสูตรดังนี้

1. การเตรียมการวางแผนเพื่อการใช้หลักสูตร

ผู้บริหารหรือครูจะต้องวิเคราะห์หลักสูตรว่า จุดมุ่งหมายของการพัฒนาหลักสูตร และการสอนครั้งนี้มีเป้าประสงค์ที่แท้จริงคืออะไร และสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนและชุมชนเพียงใดการนำหลักสูตรมาปรับใช้นั้นทางโรงเรียนมีความพร้อมในการปรับเปลี่ยนอย่างไร วัสดุประกอบหลักสูตรและแหล่งข้อมูลต่างๆ จะจัดหาได้อย่างไรและจัดโดยวิธีใดงบประมาณอาคารสถานที่เพียงพอหรือไม่ การเตรียมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรจะทำโดยวิธีใดจึงจะให้เข้าใจหลักสูตรอย่างแท้จริง การนำหลักสูตรไปใช้นั้นถึงแม้ว่าหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นจะดีมาเพียงใดก็ตาม ถ้าการใช้หลักสูตรขาดความเข้าใจ ขาดความพร้อม การพัฒนาหลักสูตรก็ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายอย่างแน่นอน

2. การเตรียมอบรมครูเพื่อให้ใช้หลักสูตรใหม่

ควรจัดอบรมในรูปของการประชุมเชิงปฏิบัติการ ให้ครูได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาการใช้หลักสูตรและจะนำไปปรับใช้อย่างไร โดยการสร้างกำหนดการสอน ประมวลการสอน การเลือกและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

3. การจัดครูเข้าสอน

การจัดครูเข้าสอน ควรคำนึงถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยยึดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นหลัก พยายามจัดประสบการณ์ให้ครบถ้วนตามความมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญ

4. การจัดตารางสอน

หลักการจัดตารางสอนจะต้องคำนึงถึงการเรียนรู้วิชาต่างๆ ไม่ควรใช้เวลาเท่าๆ กัน ระดับความยากง่ายของการเรียนรู้อยู่แตกต่างกัน นอกจากนี้ช่วงการเรียนรู้จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนและเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน การใช้อาคารสถานที่ ห้องเรียน โรงฝึกงาน ห้องทดลองจะต้องมีการใช้ตลอดเวลาจึงจะถือว่าการใช้สถานที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. การจัดเตรียมวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

การจัดทำแผนการสอน คู่มือครู เอกสารและสื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องจัดทำแผนการสอนจะช่วยให้ครูเห็นแนวทางชัดเจนยิ่งขึ้นว่าจะสอนอย่างไรจะเลือกกิจกรรมและประสบการณ์อย่างใดการจัดทำสื่อการเรียนการสอนอาจจะร่วมกันจัดทำเพื่อเป็นการประหยัด

แรงงานและงบประมาณ ที่สำคัญที่สุดผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนและตรงกับความต้องการของชุมชน

6. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร

การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร เป็นสิ่งที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในพฤติกรรมที่จะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องช่วยประชาสัมพันธ์หลักสูตรเช่น วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์

7. การจัดสภาพแวดล้อมและการเลือกสรรโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญและจะต้องคำนึงถึงเพราะการเรียนรู้ของนักเรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนก็จะเป็นส่วนช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ การบริการด้านวิชาการแก่ครูก็เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยในการพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจจะทำโดยส่งไปศึกษาอบรมระยะสั้นในเรื่องที่กำลังปฏิบัติอยู่เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจให้มีทัศนคติอันกว้างขวางขึ้น การไปร่วมประชุมสัมมนา การไปศึกษาดูงาน การเชิญวิทยากรมาสาธิต การส่งเสริมผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านที่แตกต่างกันได้มีโอกาสเผยแพร่ความรู้ ซึ่งกันและกัน

8. การโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร

การประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตรจะต้องทำการเป็นขั้นตอน ถ้าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกำหนดไว้อย่างชัดเจน การประเมินผลเพื่อรองรับการปรับปรุงก็จะทำให้ง่ายและตรงจุดว่าการปรับปรุงควรจะเริ่มต้นที่จุดใดบ้าง

บุญมี เณรยอด (2529) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในด้านการบริหารและการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับโรงเรียนซึ่งได้แก่การวางแผนและมีส่วนร่วมในการทำงานทุกๆ ด้านจัดการเพื่อให้โรงเรียนได้ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ในการบริการทางการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของการบริหารโรงเรียน

กรมวิชาการ (2534) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการใช้หลักสูตรว่า ในระดับโรงเรียนถือว่าผู้บริหารเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดเพราะจะต้องเป็นผู้นำเอาหลักการจุดหมาย โครงสร้าง และเนื้อหาของหลักสูตรที่หน่วยงานระดับชาติจัดวางไว้ไปใช้ให้เกิดผล ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงควรมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ที่เกี่ยวกับการบริหารการใช้หลักสูตรที่อยู่ในความรับผิดชอบ ดังนี้

1. ต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับจุดหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตรอย่างถ่องแท้

2. ต้องกระตุ้นนำครูซึ่งเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้
3. ต้องส่งเสริมและให้กำลังใจแก่ครูด้วยวิธีต่างๆ
4. ต้องคำนึงอยู่เสมอว่า การบริหารที่ดีนั้นคือ การบริการที่ดีให้แก่ครู ได้แก่การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น จัดหาหนังสือคู่มือ หนังสือค้นคว้า และจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้ดี
5. ควรมีการจัดประชุมครูให้เป็นประโยชน์ทางด้านวิชาการมากที่สุด
6. ปฏิบัติงานอย่างมีเป้าหมายมีแผนปฏิบัติงานที่แน่นอน มีทั้งแผนระยะยาว 5 ปีและแผนปฏิบัติงานประจำปี
7. ควรหาวิธีส่งเสริมความรู้แก่ครูด้วยวิธีการต่างๆ เช่นการไปสังเกตการสอนในโรงเรียน ที่มีผลงานดี ส่งครูเข้ารับการอบรมและติดตามผล จัดประชุมภายในโรงเรียน
8. ควรเยี่ยมห้องเรียนและสังเกตการสอนเป็นครั้งคราว
9. ประชาสัมพันธ์โรงเรียน
10. ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

กรมสามัญศึกษา (2534) ได้กล่าวถึงหน้าที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนกับหน้าที่สำคัญ ในการใช้หลักสูตรได้แก่ การจัดโครงการดำเนินงานของโรงเรียน การจัดโครงการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรและปรับปรุงให้ใช้ได้เหมาะสมอยู่เสมอ จัดให้มีการอบรมครู ซึ่งเป็นการเตรียมครูในโรงเรียนเพื่อให้สามารถนำหลักสูตรเข้าสู่ห้องเรียนได้ผลดีที่สุด แนะนำควบคุมดูแลการสอนของครูให้ดำเนินไปตามโครงการสอน จัดให้มีการประชุมครูในโรงเรียนเพื่อพิจารณาปัญหาต่างๆ ผู้บริหารโรงเรียนควรศึกษาหลักสูตรอย่างละเอียดเป็นรายวิชา เพื่อเนืเทศการใช้หลักสูตรแก่ครูและควบคุมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามอย่างหลักสูตรอย่างครบถ้วน นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการวิเคราะห์หลักสูตร และเสนอแนะให้ความคิดเห็นต่อผู้บริหารชั้นสูงในการปรับปรุงหลักสูตร และการประเมินผลการใช้หลักสูตร
2. ผู้บริหารต้องมีหน้าที่ในการดูแลจัดเตรียมสภาพการอื่นๆ ที่เป็นปัจจัยในการนำหลักสูตรไปใช้ เช่น สภาพห้องเรียน ห้องสมุด และโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การชักชวนผู้ปกครองเข้าร่วมในการพัฒนาหลักสูตร

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้กำหนดแนวปฏิบัติสำหรับผู้บริหารโรงเรียนในการดำเนินการการใช้หลักสูตรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายไว้ดังนี้

1. เยี่ยมชั้นเรียน เพื่อติดตามควบคุมกำกับว่าครูมีวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนที่จำเป็น เพียงพอหรือไม่ ติดต่อประสานงานกับแหล่งต่างๆ เพื่อให้ได้วัสดุและสื่อการเรียนการสอน เช่น ศูนย์วิชาการจังหวัด และศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

2. ส่งเสริมให้มีการใช้วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์
3. สนใจใตตามถึงปัญหาการเรียนการสอนที่ครูประสบและช่วยแก้ปัญหา
4. จัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้มีสภาพที่เหมาะสมต่อการเรียนการสอนที่ดีเช่นจัดห้องสมุดให้อยู่ในสภาพที่ครูและนักเรียนจะได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้
5. ส่งเสริมให้มีการสอนซ่อมเสริมตามความจำเป็น
6. ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมนักเรียนที่จะช่วยให้การเรียนรู้ตามหลักสูตรสัมฤทธิ์ผลมากขึ้น
7. จัดให้มีการเยี่ยมระหว่างชั้นเรียนโรงเรียนในกลุ่มและโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อให้ครูได้เห็นตัวอย่างทางการเรียนการสอนที่ดี และมีความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น
8. เสริมกำลังใจของครูด้วยการรับรู้ปัญหาของครู ยกย่องชมเชยในความพยายามของครูที่มีต่อการสอน อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
9. เข้าใจงานของครูที่ถืองานหลักคือ “สอน” ให้การสนับสนุนและดูแลในเรื่องการพิจารณาความชอบเป็นกรณีพิเศษ เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจต่อบุคลากรในโรงเรียน
10. จัดให้มีการประชุมครูอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อจะใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ
11. ชี้แจงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลตามหลักสูตรให้ครูผู้ปกครอง และชุมชนให้เข้าใจเพื่อการร่วมมือที่ดี

ลีปพนนท์ เกตุทัต (2538) ได้กล่าวถึงบทบาทในการใช้หลักสูตรของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อปฏิรูประบบการบริหารการศึกษาไว้ดังนี้

1. บทบาทในการเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเพื่อก่อให้เกิดความศรัทธาแก่ครู ชุมชนและเพื่อนร่วมงาน
2. บทบาทในการบริหารการจัดการ มุ่งเป้าหมายการเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชนเป็นหลัก
3. บทบาทในการบริหารบุคคลด้วยความเป็นธรรม วางระบบและวิธีการ ให้คุณให้โทษให้รางวัลด้วยความเป็นธรรม
4. บทบาทในการประสานงานจัดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน วัด สถานประกอบการ และหน่วยงานรัฐบาลอื่น ๆ ที่สามารถให้การเรียนรู้ได้ และกับวิชาการภายนอกโรงเรียน
5. บทบาทในการจัดส่งครูเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ พาไป

ดูการเรียนการสอนและการพัฒนาในสภาพที่ต่างๆ ทั้งในและนอกประเทศ

จากแนวคิดของนักวิชาการได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่และแนวปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียนในการใช้หลักสูตรพอสรุปได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ โดยการสนับสนุน ส่งเสริมสนับสนุนและวางแผน กำกับ ติดตามผลการใช้หลักสูตร การจัดเตรียม หลักสูตรไปสู่การสอน การจัดเตรียมสภาพแวดล้อมเพื่อการใช้หลักสูตรและจัดการเรียนการสอนร่วมกับครูผู้สอนเพื่อให้การนำหลักสูตรไปสู่การสอนบรรลุเป้าหมายตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

5.2 บทบาทของครู ผู้สอนในการใช้หลักสูตร

ครูนับว่ามีความสำคัญมากที่สุดในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติจริงซึ่งครูผู้สอนเป็นบุคคลที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างหลักสูตรกับนักเรียน เป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนการสอนเพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้และนำไปปฏิบัติให้เกิดคุณลักษณะตามที่หลักสูตรได้กำหนดมีนักการศึกษาและนักวิชาการได้กล่าวถึงบทบาทและความสำคัญของครูในการใช้หลักสูตรไว้ดังนี้

วิชัย ราชบุรีศิริ (2522) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการใช้หลักสูตรไว้ดังนี้

1. ศึกษาทำความเข้าใจกับจุดหมาย หลักการ โครงสร้างของหลักสูตรให้เข้าใจอย่างชัดเจน และต้องศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตร หนังสือเรียน แผนการสอน ตลอดจนวัสดุอื่น ๆ เพื่อจะได้เลือกใช้และแปลงไปสู่การสอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
2. ศึกษาวิธีสอนที่เอื้อต่อหลักสูตรหรือที่หลักสูตรแนะนำไว้ เช่นการสอนแบบแก้ปัญหา การสอนแบบคิดวิเคราะห์ การสอนแบบสร้างความตระหนัก ฯลฯ
3. ต้องใฝ่ใจศึกษาแสวงหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ เช่นการศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาต่างๆ ที่สอนมา นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา วิทยาการใหม่ ๆ ข่าวเหตุการณ์ต่างๆ
4. ต้องเตรียมการสอนโดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรโดยพยายามใช้แผนการสอน คู่มือครู บัตรงานให้เป็นประโยชน์
5. ทำการสอนทุกครั้งอย่างมีจุดมุ่งหมายครูต้องตระหนักอยู่เสมอว่าการสอนในเรื่องหรือวิชาต่างๆ ต้องการให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมอะไรบ้าง แล้วดำเนินการสอนไปตามจุดมุ่งหมายต้องวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทุกครั้ง ถ้านักเรียนยังไม่ผ่านพฤติกรรมใดๆ ต้องหาเวลาสอนซ่อมเสริมให้เสมอ
6. พยายามจัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่จะส่งเสริมการเรียนการสอน
7. พยายามแสวงหา จัดทำและใช้วัสดุที่มีในห้องเรียนหรือสื่อการเรียนที่มีอยู่ให้เกิด

ประโยชน์

8. พยายามใช้แหล่งวิทยาการที่อยู่ในโรงเรียน ในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน เช่น เชิญผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีประสบการณ์ด้านต่างๆ มาเป็นวิทยากร พานักเรียนไปทัศนศึกษาดูงานตามสถานที่สำคัญต่าง ๆ

9. พยายามให้ความใกล้ชิดสนิทสนมแก่นักเรียนเพื่อจะได้ทราบถึงพื้นฐานความสนใจ ความถนัด และปัญหาของนักเรียนแต่ละคนเพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในการสอน อบรมและประเมินผลได้อย่างถูกต้อง

บุญมี เณรยอด (2529) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการใช้หลักสูตรว่า ครูเป็นบุคคลที่สำคัญมากต่อการใช้หลักสูตร เพราะเป็นผู้นำหลักสูตรไปสู่การสอนไปสู่ผู้เรียนโดยตรง ครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในตัวหลักสูตรและรายวิชาที่ตนรับผิดชอบในการสอนเป็นอย่างดี มีเทคนิควิธีสอนที่ดี รู้จักเลือกวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน มีความรู้ในสาขาที่สอนอย่างลึกซึ้งและทันต่อความเปลี่ยนแปลงของวิทยาการใหม่ๆ มีความรู้ในการจัดและบริหารอาคารสถานที่ที่ใช้สอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะวิชา และมีความรู้ทางด้านวิชาชีพอย่างเพียงพอ

วิชัย ดิสสระ (2535) กล่าวว่า ครูผู้สอนมีหน้าที่โดยตรงที่สุดในฐานะผู้นำหลักสูตรไปใช้ในห้องเรียน

กรมวิชาการ (2536) ได้กล่าวถึงบทบาทครูผู้สอนในวิชาท้องถิ่นของเราในการใช้หลักสูตรควรดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ จุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมที่กำหนดไว้ในคำอธิบายรายวิชาให้เข้าใจอย่างชัดเจน
2. กำหนดรายละเอียดของเนื้อหาที่จะนำมาใช้เพื่อเป็นสื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และศึกษาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชา หรือใช้วิธีการออกแบบสอบถามความต้องการของบุคคลในท้องถิ่นในหลาย ๆ อาชีพที่เป็นบิดา มารดา ผู้ปกครองของนักเรียน ผู้นำชุมชน ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาในท้องถิ่นนั้นๆ เกี่ยวกับการกำหนดเนื้อหาสาระตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในคำอธิบายรายวิชา
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
4. นำรายละเอียดของเนื้อหา มาพิจารณาในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนเพื่อ

ประกอบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาท้องถิ่นของเรา เช่น แผนการสอน คู่มือครู หนังสือเรียน หนังสืออ่านเพิ่มเติม ฯลฯ

6. การวัดและการประเมินผลครูผู้สอนควรใช้การวัดและประเมินผลหลายๆ แบบ

จากแนวความคิดข้างต้นพอสรุปได้ว่า บทบาทของครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้นั้น มีความสำคัญมากที่สุดเนื่องจากเป็นผู้ที่นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ โดยจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนซึ่งนำไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร

ลีปพนนท์ เกตุทัต (2538) ได้กล่าวถึงบทบาทครูในการปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางในการนำหลักสูตรไปสู่การจัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. บทบาทในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เน้นวิธีการเรียนรู้มากกว่าสอนให้ท่องจำ ควรจัดให้นักเรียนเรียนเป็นกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พยายามตั้งคำถามมากกว่าสอนคำตอบ

2. บทบาทในฐานะเป็นคนของชุมชน เรียนรู้จากชุมชนถึงสภาพการทำมาหากิน สภาพประวัติศาสตร์ของชุมชน นำเรื่องจากชุมชนมาสอนเป็นตัวเสริมหลักวิชาในหนังสือ ช่วยชุมชนในการเรียนรู้ ช่วยเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

3. บทบาทในการประสานการเรียนรู้ในโรงเรียน นอกโรงเรียนจากชุมชนจากธุรกิจ เอกชน จากสื่อมวลชน จากสถาบันต่างๆ

4. บทบาทในการปลูกฝังให้นักเรียนใช้ความรู้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์สิ่งดี สิ่งไม่ดี จากภายนอกที่มากับสื่อมวลชนหรือภาพโฆษณาสินค้าและกระตุ้นให้นักเรียนและชุมชนเลือกสรรสิ่งที่ดี

5. บทบาทในการศึกษาเพิ่มพูนความรู้เรียนรู้วิธีแสวงหาความรู้จากเทคโนโลยีสมัยใหม่ ต้องติดตามความก้าวหน้าใหม่ๆ โยงความรู้ใหม่เพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนการสอน

จากแนวคิดของนักการศึกษาและนักวิชาการที่ได้กล่าวถึงบทบาทในการใช้หลักสูตรของครูผู้สอนพอสรุปได้ว่า ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนและเป็นผู้ที่เชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรกับตัวผู้เรียน การพัฒนาบุคลากรครูก็เป็นแนวทางที่สำคัญในการปฏิรูประบบการเรียนการสอนเพื่อให้หลักสูตรดำเนินการไปสู่เป้าหมายตามที่วางไว้

6. โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2538) ได้ดำเนินการโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

ตามที่รัฐบาลได้เล็งเห็นความจำเป็นที่ต้องมีการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนให้สูงขึ้นในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และเห็นชอบให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องดำเนินโครงการต่างๆ เพื่อช่วยให้เด็กได้มีโอกาสเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมากขึ้น และต่อมาคณะรัฐมนตรีในคราวประชุม เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2533 เห็นชอบในหลักการให้มีการขยายการศึกษาภาคบังคับต่อไปอีก 3 ปี ให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดำเนินการโครงการนำร่องขยายโอกาสทางการศึกษา โดยไม่บังคับต่อไปอีก 3 ปี โดยให้ใช้งบประมาณที่ได้รับตามปกติ และพิจารณาในพื้นที่เขตชนบทซึ่งมีอัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาค่อนข้างต่ำเนื่องจากความยากจนของผู้ปกครอง การดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนเข้าโครงการนำร่องขยายโอกาสทางการศึกษา ในปี 2533 จำนวน 119 โรงเรียน และในคราวประชุม เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2534 ได้มีมติเห็นชอบให้กระทรวงศึกษาธิการโดยให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษา เพิ่มเติมปีละ 1,000 ห้องเรียน / โรงเรียน จึงถึงปี 2539 และในปีการศึกษา 2539 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีจำนวนโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา 5,321 โรงเรียน (กองทุนขยายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2539) และในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวนโรงเรียนที่พัฒนาหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับท้องถิ่น 2,416 โรงเรียน โดยนโยบายในจัดโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น เป็นการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน ตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับความรู้พื้นฐานให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาได้เรียนสูงขึ้นและเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพที่ตนมีความถนัดโรงเรียน โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและความต้องการของท้องถิ่น

หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ความสำคัญของการจัดการการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรทั้งนี้เพราะว่า การจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้รู้จัก เข้าใจท้องถิ่นของตน ย่อมจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความผูกพัน ความหวงแหนและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นของตนต่อไป การพัฒนาหลักสูตรใน

โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นโรงเรียนจึงเอื้อต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

วิจิตรา บุชบา (2534) ได้ทำการศึกษาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กลุ่มตัวอย่าง คือ ศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ ผู้บริหารโรงเรียน และครูหัวหน้ากลุ่มวิชา ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการใช้หลักสูตรด้วยการยึดแนวทางจากจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง และเกณฑ์การใช้หลักสูตร มีการจัดประชุมเพื่อวางแผนการสอน การจัดทำกำหนดการสอน บันทึกการสอน และเอกสารประกอบหลักสูตรที่จัดทำคือ แผนการสอนโดยครูจัดทำเอง ศึกษานิเทศก์จังหวัดและศึกษานิเทศก์อำเภอได้ให้คำปรึกษาแนะนำในด้านนี้

2. ด้านการจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อการใช้หลักสูตรพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการสำรวจความพร้อมของครูและจัดส่งครูไปอบรมให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ครูวิชาการโรงเรียน ครูหัวหน้ากลุ่มวิชา ครูประจำชั้น ม.1 และ ม.2 มีส่วนร่วมในการจัดตารางสอน ได้มีการสำรวจความต้องการใช้สื่อของครู โรงเรียนมีห้องเรียนเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารให้การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรด้วยการเยี่ยมชั้นเรียน โดยใช้แบบสังเกตการสอน ศึกษานิเทศก์จังหวัดและศึกษานิเทศก์อำเภอ ได้สนับสนุนช่วยเหลือในด้านนี้ด้วยการจัดอบรม สัมมนา ประชุม ประสานงานด้านงบประมาณและส่งเสริมให้มีการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน

3. การสอนของครูพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ส่งครูเข้าร่วมประชุมสัมมนาที่โรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อปรับกิจกรรมการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรครูใช้เทคนิคและ

วิธีสอนหลาย ๆ แบบ มีการวัดและประเมินผลนักเรียนก่อนสอนทุกครั้ง ด้วยการสังเกตและนำผลมาปรับปรุงวิธีการสอนของครู โรงเรียนได้จัดครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล

ด้านปัญหาพบว่า เอกสารประกอบหลักสูตรไม่เพียงพอ บุคลากรไม่เพียงพอ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร งบประมาณไม่เพียงพอ สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ ขาดการวางแผนการนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารไม่มีเวลานิเทศ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการนิเทศ

สมควร สุขดา (2534) ได้ทำการศึกษาการสร้างประมวลการสอนรายวิชา ส 071 ท้องถิ่นของเรา 1 สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสระบุรี เพื่อศึกษาความคิดเห็นจากบุคคลหลายฝ่าย ประกอบด้วยผู้ปกครองนักเรียน ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาในท้องถิ่น และครูอาจารย์ ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี ที่มีต่อการสร้างประมวลการสอน และ เพื่อสร้างประมวลการสอนรายวิชา ส 071 ท้องถิ่นของเรา 1 สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสระบุรี กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 100 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาในท้องถิ่น 17 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย และครูอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรี 133 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม 4 ชุด โดยใช้ 2 ชุด สำหรับสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาในท้องถิ่น อีก 2 ชุด ใช้สอบถามความคิดเห็นจากผู้ปกครองนักเรียนและครูอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ นำข้อมูลมารวบรวม เรียบเรียงเป็นเนื้อหาวิชา ผลการวิจัยพบว่า บุคคลหลายฝ่ายในท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ต้องการให้จัดเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้เป็นตำแหน่งที่ตั้งจังหวัดสระบุรี ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ โบราณสถานและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การขนส่ง อาชีพที่สำคัญประวัติความเป็นมาของจังหวัดสระบุรี ประเพณีท้องถิ่น บุคคลสำคัญของจังหวัดสระบุรี และได้จัดทำประมวลการสอนรายวิชา ส 071 ท้องถิ่นของเรา 1 สำหรับสอนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสระบุรีขึ้น ซึ่งประกอบด้วยความคิดรวบยอด จุดประสงค์ปลายทาง จุดประสงค์นำทาง เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล นับว่าเป็นประมวลการสอนที่สอดคล้องกับสภาพและสนองความต้องการของท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี

อนันตชัย รุ่งพิทักษ์ไชย (2534) ได้ทำการศึกษาการสร้างประมวลการสอนรายวิชา 071 ท้องถิ่นของเรา 1 สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อศึกษาการสร้างประมวลการสอนรายวิชา ส 071 ท้องถิ่นของเรา 1 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดปราจีนบุรี จากการสำรวจความคิดเห็นของบุคคลหลายฝ่ายในจังหวัดปราจีนบุรี กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 100 คน ครูอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 140 คน และผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาในท้องถิ่น จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 20 คน โดยใช้แบบสอบถาม 4 ชุด สรุปรวความจากกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยคือ ได้ประมวลการสอนรายวิชา ส 071 ท้องถิ่นของเรา 1 จังหวัดปราจีนบุรี ที่เกิดขึ้นจากการนำเอาความคิดเห็นของผู้รู้ทางการศึกษามาจัดทำ

ฉวีวรรณ พุณนาผล (2535) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือผู้บริหารโรงเรียน และครูหัวหน้ากลุ่มวิชา ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการเตรียมความพร้อม โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมก่อนการใช้หลักสูตร โดยการประชาสัมพันธ์หลักสูตรไปยังผู้ปกครอง ประสานงานกับหน่วยงานภายใน การจัดหาเอกสาร ตำรา สื่อ อุปกรณ์ เตรียมบุคลากร มีการจัดข้อมูลพื้นฐานออกเป็นหมวดหมู่ และกำหนดบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบให้แก่แต่ละฝ่าย มีการสำรวจสื่อ และจัดทำทะเบียนสื่อ สร้างความมั่นใจให้คณะครูอาจารย์ในการใช้หลักสูตรโดยแจกเอกสารหลักสูตร ให้ศึกษาและประสานงานให้ครูมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาอื่น ๆ

2. ด้านการดำเนินการ โรงเรียนมีการจัดแผนการเรียน โดยการกำหนดรายวิชาและกิจกรรมที่เปิดสอนในแต่ละภาคเรียน ครูทำแผนการสอนร่วมกับกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการจัดตารางสอนโดยจัดวิชาบังคับก่อน การจัดครูเข้าสอนตามความสามารถ กิจกรรมการเรียนการสอนจัดตามเนื้อหาและยืดหยุ่นตามสภาพท้องถิ่น ผู้บริหารนิเทศด้วยการเยี่ยมชั้นเรียน โดยใช้แบบสังเกตการสอน การวัดและประเมินผลใช้แบบทดสอบ และนำผลมาปรับปรุงการสอนของครู การจัดกิจกรรมลูกเสือ-ยุวกาชาด เป็นกิจกรรมสนับสนุนการใช้หลักสูตร

3. ด้านการติดตามประเมินผล ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการภาคเรียนละ 1 ครั้งโดยใช้แบบบันทึกการปฏิบัติงาน และนำผลมาแก้ไขข้อบกพร่องและปัญหาด้านปัญหาพบว่า บุคลากรไม่เพียงพอ งบประมาณไม่เพียงพอและได้มาล่าช้า เอกสารหลักสูตรไม่เพียงพอ สิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกไม่เพียงพอ ครูขาดความรู้เรื่องหลักสูตร การทำแผนการสอน การสร้างเครื่องมือทดสอบ วิธีสอน การผลิตและใช้สื่อ ขาดการนิเทศที่เป็นระบบ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการนิเทศ และบุคลากรไม่เห็นความสำคัญ

ศุภลักษณ์ ภูมิพงษ์ (2535) ได้ทำการศึกษาการสร้างแผนการสอนทักษะกระบวนการ และการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ส 071 ท้องถิ่นของเรา 1 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดปราจีนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์

- 1) เพื่อสร้างแผนการสอนทักษะกระบวนการรายวิชา ส 071 ท้องถิ่นของเรา 1 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดปราจีนบุรี
- 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เรียนวิชานี้ และ
- 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนในกลุ่มทดลอง กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัฒนานคร จังหวัดปราจีนบุรี ปีการศึกษา 2534 จำนวน 80 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 40 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการวิจัย 3 ชนิดคือ แผนการสอนทักษะกระบวนการรายวิชา ส 071 ท้องถิ่นของเรา 1 จำนวน 15 คาบ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ส 071 ท้องถิ่นของเรา 1 จำนวน 40 ข้อ เป็นข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรายวิชา ส 071 ท้องถิ่นของเรา 1 จังหวัดปราจีนบุรี ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่า t-test ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05
2. นักเรียนมากกว่าร้อยละ 80 เห็นว่า การเรียนเรื่องราวเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ทำให้มีความรู้และทัศนคติที่ดีต่อท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น การนำเอาแผนการสอนทักษะกระบวนการมาใช้ทำให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและฝึกการทำงานกลุ่มกับเพื่อนมากขึ้น

พนอจิตร โภมลาวาจ (2536) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาท้องถิ่นของเราของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาท้องถิ่นของเรา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในด้านต่อไปนี้เป็นการศึกษา การใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการในท้องถิ่นและการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูสังคมศึกษาที่สอนวิชาท้องถิ่นของเรา จำนวน 217 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา

217 โรงเรียน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แล้วเลือกครูสังคมศึกษามา จำนวน 15 คน เพื่อทำการสัมภาษณ์ด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาท้องถิ่นของเรา พบว่า ครูสังคมศึกษาปฏิบัติมากในด้านต่อไปนี้คือการจัดเนื้อหาวิชาและการใช้หนังสือเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน แต่ครูสังคมศึกษาปฏิบัติน้อยในด้านการใช้หลักสูตรเพื่อการเรียนการสอนและการใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการในท้องถิ่น

2. ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาท้องถิ่นของเรา พบว่า ด้านที่เป็นปัญหามากสำหรับครูสังคมศึกษาคือ การใช้หลักสูตรเพื่อการเรียนการสอน การจัดเนื้อหาวิชาและการใช้หนังสือเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดเนื้อหาวิชาและการใช้หนังสือเรียน การใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการท้องถิ่นแต่ด้านที่เป็นปัญหาน้อยสำหรับครูสังคมศึกษาคือ การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

พรทิพย์ จิวสืบพงษ์ (2536) ได้ทำการศึกษา การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการเตรียมการ โรงเรียนมีการเตรียมการใช้หลักสูตรโดยการจัดทำข้อมูลพื้นฐาน รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ของโรงเรียน ปรับวิชาเลือกเสรี ให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรโดยประชุมครู นักเรียน และผู้ปกครอง ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำ จุดประสงค์และแผนการสอนมีการจัดเตรียมวัสดุครุภัณฑ์ เตรียมอาคารสถานที่โดยจัดห้องพิเศษต่าง ๆ จัดเตรียมบุคลากรโดยส่งครูเข้ารับการอบรม มีการจัดทำแผนการเรียน จัดทำตารางสอน จัดครูเข้าสอนตามวิชาเอก วิชาโท มีการจัดทำปฏิทินกำหนดการวัดผล ประเมินผลและจัดทำข้อทดสอบ และการเตรียมการนิเทศติดตามผล ปัญหาที่พบได้แก่ ขาดแคลนสถานที่ฝึกงาน จำนวนสื่อไม่พอเพียงกับจำนวนนักเรียน ขาดแคลนห้องพิเศษต่าง ๆ และบุคลากรไม่เพียงพอ

2. ด้านการดำเนินการ โรงเรียนส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิควิธีสอนต่าง ๆ มีการให้บริการเยี่ยมสื่อ จัดกิจกรรมชุมนุมต่าง ๆ การสอนซ่อมเสริม มีการแนะแนวด้านการเลือกอาชีพแก่นักเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนนิเทศโดยการประชุมประชุมปรึกษาร่วมกับคณะครู ปัญหาที่พบได้แก่ ครูขาดความรู้และทักษะในการสอน ครูไม่ใช้สื่อ งบประมาณไม่เพียงพอในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และไม่มีการวางแผนการนิเทศ

3. ด้านการประเมินผล โรงเรียนมีการประเมินผลการเตรียมและดำเนินการประชุมปรึกษาร่วมกับคณะครู ปัญหาที่พบได้แก่ขาดการวางแผนในการประเมินผล

สมสมัย เนคมานุรักษ์ (2536) ได้ทำการศึกษา การประเมินผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 6 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้ากลุ่มวิชา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ผลการประเมินพบว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติด้านการวางแผนการใช้หลักสูตร จัดทำกำหนดการสอน แผนการสอน จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรและวัสดุหลักสูตรอยู่ในระดับมาก

2. การจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในโรงเรียน ผลการประเมินพบว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติด้านการจัดบุคลากร การจัดรายวิชาเรียน การจัดตารางสอน การจัดงบประมาณ การจัดสื่อการเรียนการสอน การจัดสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกปฏิบัติ การประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมสนับสนุน การนิเทศและการติดตามอยู่ในระดับมาก

3. การจัดการเรียนการสอน ผลการประเมินพบว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติด้านการเตรียมการสอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน เทคนิคและวิธีการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนอยู่ในระดับมาก

ต่อศักดิ์ ศรีธัญลักษณ์ (2537) ได้ทำการศึกษา การสร้างประมวลการสอนรายวิชา ส 071 ท้องถิ่นของเรา 1 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาในท้องถิ่น และครูอาจารย์ผู้สอนในหมวดวิชาสังคมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานีที่มีต่อการกำหนดเนื้อหาและการจัดประมวลการสอนรายวิชา ส 071 ท้องถิ่นของเรา 1 สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครู อาจารย์ผู้สอนในหมวดวิชาสังคมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ

ศึกษา จำนวน 300 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาในท้องถิ่นจำนวน 85 คน และกลุ่มตัวอย่างจากผู้ปกครองนักเรียนโดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ จำนวน 100 คน รวมผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 485 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามปลายเปิดและแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดย การหาค่าร้อยละ ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. การกำหนดเนื้อหารายวิชา ส 071 ท้องถิ่นของเรา 1 นั้นความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกับผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาในท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นเนื้อหาที่มีลักษณะเฉพาะของจังหวัดอุบลราชธานี
2. การสร้างประมวลการสอนรายวิชา ส 071 ท้องถิ่นของเรา 1 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาในท้องถิ่นกับครูอาจารย์ผู้สอนในหมวดวิชาสังคมศึกษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกันเป็นส่วนมากและมีการแก้ไขเพิ่มเติมในรายละเอียดส่วนต่าง ๆ ตามลำดับได้แก่ จุดประสงค์นำทาง เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการสอน

7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เอลเลน เฮอเบิร์ต เฟลด์แมน (Alan Herbert Feldman ,1982) ได้ทำการวิจัยเรื่อง

“ Local history and secondary schools :An historiographic perspective” วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้เพื่อเป็นการสำรวจความเป็นไปได้ทางการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษา เพราะปัญหาพบว่าในขณะที่มีการเรียนการสอนหรือกล่าวถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอย่างแพร่หลายนั้น แต่การปฏิบัติในการค้นหาความเป็นไปได้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบมีน้อยมาก การวิจัยเริ่มจากการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของหลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งประกอบด้วยรายวิชาต่าง ๆ และเนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอน วิเคราะห์ถึงพัฒนาการของวิชาประวัติศาสตร์โดยใช้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นตัวอย่าง เพื่อแสดงให้เห็นความสำคัญของการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์แนวใหม่ ในการศึกษาประวัติศาสตร์สังคม ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และการแปลความจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ จากการศึกษาวิเคราะห์วรรณคดีที่เกี่ยวข้องด้านการใช้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เน้นความสำคัญของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในด้านการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในวิชาประวัติศาสตร์ และมีบางส่วนที่เห็นว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นวิชาที่ส่งเสริมให้มีการสืบสวนหาข้อเท็จจริงจากผู้เชี่ยวชาญมากขึ้น จากโครงการการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเฉพาะกรณี 16 เรื่องได้พบว่า นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการใช้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น การศึกษาเฉพาะกรณีช่วยให้เห็นแนวทางของการใช้

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนเกิดมโนทัศน์ในประวัติศาสตร์สังคม และประวัติศาสตร์วัฒนธรรม ทำให้รู้จักการใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ มีความสามารถในการแปลความหมายจากหลักฐานที่ปรากฏได้

การสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจึงสรุปเป็นหลักการสอนที่สำคัญ 2 ประการคือ หลักการเปรียบเทียบทางประวัติศาสตร์และหลักการใช่วิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่ทำให้เกิดผลดีต่อการสอนวิชาประวัติศาสตร์แนวใหม่

อเล็กซานเดอร์ มินเตอร์ (Alexander Minter ,1982) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ Boundary living : Black and White student and adults study their community through and Ethnographic / Ethnohistoric perspective” โดยศึกษาถึงการนำความรู้ทางวัฒนธรรมมาประกอบการเรียนการสอน และการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา นอกจากนี้ยังได้ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งอาศัยแนวการศึกษาทางชาติพันธุ์วิทยา โดยให้นักเรียน ผิวดำ ผิวดำ และผู้ใหญ่ในแฟรงค์เฟิร์ตตะวันออกของเมืองฟิลาเดลเฟีย รัฐเพนซิลวาเนีย เข้าร่วมศึกษาในโครงการศึกษาประวัติความเป็นมาของประชาชนในชุมชน โดยการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน จากแถบพื้นที่กึ่งเสียง เอกสารและอุปกรณ์ต่าง ๆ การสัมภาษณ์ใช้คำถามเกี่ยวกับ ความเชื่อ ทศนคติแนวคิดในแง่ของเชื้อชาติ ฐานะทางเศรษฐกิจสังคมและศาสนา ผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าการศึกษาทางชาติพันธุ์วิทยาสามารถพัฒนาเป็นวิธีการสอนได้และข้อมูลที่ได้สามารถนำมาเป็นเอกสารประกอบหลักสูตรได้

แฮริส (Harris ,1982) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “A study on the utilization selected community resources in an urban junior high schools.” มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเตรียมเลือกใช้ สิ่งที่มีอยู่มีอยู่ในชุมชนและบริเวณใกล้เคียงมาใช้ในการเรียนการสอน รวมทั้งการใช้นักเรียนที่สนใจที่นักเรียน ต้องการศึกษาและการศึกษาถึงประโยชน์ที่จะได้รับ นอกจากนั้นยังต้องการศึกษาถึงพัฒนาและการบริหารการใช้สิ่งที่มีอยู่ในชุมชน โดยการวิเคราะห์ถึงผลการใช้สิ่งที่มีอยู่ในชุมชน ในเรื่องความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ชุมชน บุคคล หรือสิ่งที่เกี่ยวข้อง ศึกษาถึงการเตรียมการใช้แหล่งชุมชน เตรียมรายงานศึกษาทำเลสถานที่ ผักภาคสนาม โดยมีกรเตรียมเค้าโครง ประสบการณ์การเรียนรู้ในชุมชน (Community learning experience framework : CLEF) พบว่า นักเรียนที่ถูกเลือกมาเพื่อศึกษานั้นเป็นการเลือกแบบเพื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม กลุ่มแรกทำการ ศึกษาเกี่ยวกับการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการใช้สิ่งที่มีอยู่ในชุมชน วิทยากร การจัดทัศนศึกษาสถานที่ต่าง ๆ และการฝึกภาคสนามต่อการเรียนการสอน กลุ่มที่สองซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนนั้นและมีความใกล้ชิดกับบุคคลและการบริการต่าง ๆ ของชุมชน ความสำเร็จในการจัดประสบการณ์ของทั้งสอง

กลุ่มคือ การเตรียมการเกี่ยวกับแบบทดสอบ และการให้แบบสอบถามให้แน่นอนด้วยแบบสอบถามของ (CLEF) ซึ่งเป็นความสำเร็จในการใช้สิ่งที่มีอยู่ในชุมชนด้วยการเลือกใช้สิ่งที่มีอยู่ในชุมชนในการเรียนการสอน

กอตเฮลฟ์ (Gothelf ,1984) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ Availability and use of community group homes for the developmentally disabled in New York city.” มีจุดประสงค์คือเป็นการศึกษาถึงระดับความเป็นอยู่ของบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนขนาดเล็กซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาสในการพัฒนาที่อยู่อาศัยในเมืองนิวยอร์กถึงการใช้ประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกและเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ สิ่งที่ต้องการศึกษาคือทรัพยากรมีอะไรบ้างและได้มาจากที่ใดมีการใช้สิ่งเหล่านั้นบ่อยครั้งเพียงใดและผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นพอใจกับสิ่งที่มีอยู่หรือไม่ ผลการศึกษาพบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนขนาดเล็กในเมืองนิวยอร์กในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในชุมชน สิ่งที่มีอยู่ในชุมชนนั้นเป็นที่ต้องการใช้ในชุมชนและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีอยู่แล้วและเป็นรูปแบบเฉพาะบางอย่างในชุมชน พบข้อแตกต่างบางประการซึ่งเป็นความแตกต่างของการดำเนินงานระหว่างรัฐและองค์การอาสาสมัคร การใช้ประโยชน์ในชุมชนขึ้นอยู่กับจำนวนผู้อาศัยในชุมชน และพบว่าในกลุ่มที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาไม่เคยเดินทางไปไหนเพราะถูกควบคุมตลอดเวลาและมีอายุมากกว่า 21 ปี สภาพโดยทั่วไปมีความพึงพอใจกับที่อยู่อาศัยและพอใจกับที่อยู่ใกล้บ้านและได้ใช้ประโยชน์

มอเรเดียน (Mooradian ,1986) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ Curriculum planning in a selected schools district that lacks of curriculum staff works.” วัตถุประสงค์เพื่อคัดเลือกบุคคลในการจัดหลักสูตรท้องถิ่นที่ดี โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย ครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 202 คน บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจำนวน 7 คน ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 3 คน และผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 40 คน และได้สัมภาษณ์ครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและศึกษานิเทศก์ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร จำนวน 8 คน ผลการศึกษาพบว่าบุคลากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรท้องถิ่นควรมีคุณสมบัติดังนี้คือ มีการศึกษาระดับปริญญา เป็นผู้บริหารการศึกษา และทำงานเกี่ยวกับหลักสูตร ในการดำเนินการจัดหลักสูตรนั้นต้องมีการดำเนินร่วมกับบุคคลทุกฝ่ายดังกล่าว โดยจัดหลักสูตรให้ครอบคลุมทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สำหรับทรัพยากรที่นำมาพิจารณาในการจัดหลักสูตรได้จากองค์การการศึกษาในท้องถิ่น โครงการจัดการศึกษา ครอบครัวและสิ่งท้องถิ่นให้ความสนใจ

แมคคาร์เตอร์ (McCarter ,1996) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ A study of the efforts to implement multicultural education in public schools curriculum.” เพื่อศึกษาการปรับหลักสูตรในโรงเรียนที่มีนักเรียนต่างวัฒนธรรมและสามารถใช้หลักสูตรร่วมกันได้ในโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นผู้บริหารจาก 14 โรงเรียนใน Oklahoma ซึ่งมาจากส่วนที่ต่างๆ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเนื้อหาการสัมภาษณ์จะเกี่ยวกับด้านการกำหนดนโยบาย แนวทางการจัดหลักสูตรให้กับนักเรียนต่างวัฒนธรรมและศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำหลักสูตรไปใช้ โดยแบ่งขนาดโรงเรียนที่มีนักเรียนต่างวัฒนธรรมออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก , ขนาดกลาง , และขนาดใหญ่

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่มีนักเรียนต่างวัฒนธรรมได้ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นและโรงเรียนที่มีนักเรียนต่างวัฒนธรรมสามารถนำหลักสูตรที่ปรับไปใช้ได้

จากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศพบว่า การพัฒนาหลักสูตรและการใช้หลักสูตรนั้นปัจจัยที่มีผลต่อการใช้หลักสูตรคือผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมและครูผู้สอนมีบทบาทที่สำคัญในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ทักษะและเจตคติต่อท้องถิ่นตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร